

4

GEORGII TARTREAUX

EPISCOPATUS VORMATIENSIS

PHYSICI

EPISTOLA

APOLOGETICA

VIRI CELEBRIS

BALTH. LUD. TRALLES

MEDICI VRATISLAVIENSIS.

ADVERSUS

ANTONIUM DE HAEN

ARCHIATRUM CÆSAR.

IN CAUSA

DE CICUTÆ USU.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30788110>

PERILLUSTRIS DOMINE!

Jam a XXXIV. fere annis medicus sum, & ab haud multo paucioribus me talem esse pœnitet; hodie in primis, ex quo scilicet litteras tuas ad perillustrem Tralles 3. Februarii anno 1765. scriptas legi, in quibus felices Cicutæ exitus reipfa falsos, & infelices reipfa veros persuadere eniteris. Et certe non immerito.: Quis enimvero religiosus medicus, & ut conditio ejus exigit, quis præ ceteris hominibus vitæ integer, & probus medicus non doleat, non ingemiscat, non dolere, non ingemiscere debeat, quod nostram artem amplexus fuerit, hancce exercere teneatur, quæ etsi origine divina & ratione scopi, momenti præstantissimi, nihilominus tamen, ex hominum perverfitate omnium artium confusissima & incertissima facta est.

Artem: quæ licet spinis vix evellendis referta, labyrinthis intersepta multiplicibus, sine tuto duce, aut saltem sine duce, tuto ab omnibus habito, hodie tamen regularum certarum loco, uniformium, experientia consolidatarum, nobisque dubiis in nostris opportune subvenientium, hodie crebrius adhuc quam præteritis temporibus, apud plerosque illorum, qui eam exercent, quique magistri artis illius æstimantur, nihil aliud offert, quam immensam inauditarum stupendarumque contradictionum congeriem, quam facta ab hoc modo affirmata, ab illo sine intermissione negata, aut saltem in dubium revocata, quam acerbis nisi semper, frequentissime saltem ex inordinato & malevolo affectu profectas discussiones; ex invidia nempe, ex amore commodi proprii, ex vana gloria aut ex aliis odiosis æque portentis, quæ sub specioso veritatis protegendæ velo obvolvuntur.

Hæ sunt imagines, quarum ad aspectum terribilem, aut anxii nimium, aut nimium temerarii, inceptis in omnibus
nibus

nibus efficimur, nisi cœlestia quasi lumina nos perpetuo illustrent & dirigant. Unde fit etiam, (& quidem jure ac merito:) ut præda concedamur comœdis aptissima, miserrimumque generi humano ludibrium. O nos felices tamen! si scelestissimi inter homines non propterea reputemur.

Non mihi exprobraveris, spero, Vir perillustis, me in his exaggerandis nimium esse (utinam hoc jure posses) quod exinde in humanum genus redundaret emolumentum, pœnam accusationi iniquæ debitam, ex se gravissimam licet, mihi levissimam tamen redderet.

Sed, proh dolor! nihil his probatu facilius, quæ ita in medium profero: Et, absit a verbis injuria, nihil, pace tua dixerim, his probandis est aptius, quam tuæ ad Dominum Tralles litteræ.

Ejusmodi momentis quasi coactus, Te, Vir perillustis, præ aliis aggredior, timoremque illum supero, quo ab omni conflictu cum eo viro retrahi viderer, cujus sagacitate & solertia statim evertendus & conterendus eram,

nisi ipsemet scutum mihi telis suis impenetrabile suppeditasset.

Tu aliunde, Vir perillustris, quem nulla religio deterrere potuit, ne modo scilicet tam inepto & tam contumelioso, inter alios bene multos, non perillustrem Störck tantum, collegam tuum (parum enim tibi fuisset, inquires fortasse) Sed illustr. Van Swieten ipsum lacefferes, qui olim benefactor tuus exstitit, & ut tua sonant scripta, tibi non secus, ac illis, qui inter nos non se cœco animo regi permittunt, hodie adhuc existit oraculum; cujusque candor, æquitas, religio doctrinam & eruditionem in eo vastissimam adæquant.

Tu, quod mirum adhuc, & stupendum magis, qui postquam fructuosis laboribus medicinæ progressus non unica quidem ratione promovisti, non dubitasti, non refugisti ipsi in litteris tuis plagas infligere crudeles, & ita, ut a nemine tam vilis, tam contemtilis, quam a Te facta fuerit. Juxta Te enim mendacia sunt illa omnia, quæ certa, quæ inconcussa, que fundamen-
tis

tis suffulta validissimis exhibebat; unde concludere in promptu est, cetera, quæ docet, non alterius lanæ aut virtutis æstimanda, proindeque ab ea nihil ulterius offerri, præter indigestam errorum & falsitatum farraginem; dum nos interim medici, funestissima deceptorum caterva, orbique universo formidanda, propinamur.

Tu denique, qui illorum oblitus, quibus adstrictus eras, erga Te ipsum multo magis ob locum, quem occupas, incurius, erga artem medicam, erga collegas tuos illiberalis, qui quidem collegæ a Te quasi conculcati, se numero triginta & amplius, ob despectam sicophantarum conditionem, qui decipiuntur & decipiunt, depressos vident, hoc tamen cum solatio, quod gratis, & a Te solo hoc ipsis contingat, Tu, inquam, Vir perillustis, nec debes nec potes etiam malam in partem accipere, si, ubi causæ mihi datæ & conquerendi, & artis medicæ, meique ipsius vices deplorandi ordine referuntur, nomen Tuum primo loco legendum occurrat.

Videamus tamen an jure an merito :
Sed antequam res, ut sunt, singillatim
exponam, hic sincere & nullatenus
pro fuco faciendo coram Deo & homi-
nibus testor.

1mo. Me nulla præoccupata opinione
nullove factioso spiritu duci, aut com-
moveri, nullius, nisi æquitatis artisque
medicæ, partes defendendas suscipere,

2do. Nec Te, nec alium quemlibet,
vel in retenuissima suboffensum velle.

3^{tio}. Scopum mihi alterum non esse,
quam ut palam in lucem prodeat, tan-
tum ex horrendis inter eos diffidiis, qui
artem medicam docent & exercent;
quantum præsertim ex litterarum tua-
rum textura & serie, & medicæ arti, &
medico simul detrimenti accidere. Quam
immerito itaque Tu cicutam vilis pretii
efficere enitaris, fidemque tot casibus ne-
gatam velis, qui cum tot peritissimorum
testimoniis medicorum insanabiles habe-
rentur, Cicutæ nihilominus usu sanati
sunt, præsentis litteræ demonstrabunt.

His igitur diligenter præmissis, ut
ab omni suspicione & exprobratione,
ficuti

sicuti spero, immunis præster, ad rem ipsam tandem devenio.

Liber primus experimentorum perillustri Störck de Cicuta, typis mandatus anno 1760. Casus complectitur XX.

Liber secundus anno 1761 editus casus continet XXXVII. Supplementum ipsius, quod anno eodem prodiit, casus offert XXII. In appendice anni 1763. casus XIV. circiter reperire est.

His casibus casus XX. addidit clarissimus Locher in nosocomio sancti Marci Viennæ medicus. Tandem a clarissimo Collin nosodochii a sancta Rosalia medico casus XLI. anno 1764. inscribendi propositi sunt. Qui quidem omnes casus collective sumti intra quatuor quinqueve annos, casus CLVII. ob oculos ponunt.

Plerique autem illi casus ad Scirrhus five tumores scirrhosos ad carcinomata ejusdem generis in diversis, & externis & internis corporis partibus pertinent. Reliqui vero intelliguntur de variæ speciei morbis & alio quocunque medio non sanandis. In primis de ulceribus,

fistulis, cariebus, scabie, impetigine, lepra, lue venerea, gonorrhæis, albo fluxu, menstruis suppressis, affectionibus scorbuticis & scrophulosis, yschia-
dicis doloribus &c.

Hæc omnia mala, paucissimis exceptis, ope extracti, cicuta vel penitus curata, vel in melius saltem conversa sunt.

Ex perillustrium Störck & Collin testimonio peractæ sunt curationes illæ, videntibus plurimis Viennensibus medicis, professoribus chirurgisque, quos nominant: in primis vero vidente illustrissimo Van Switen.

Quamvis autem tot tamque felices exitus sortita fuerit Cicuta, ingenue tamen fatetur perillustri Störck, hanc in multis ejusdem notæ casibus virtute aliquando caruisse, nunquam vero nocuisse. Hinc Cicuta ab eo non proponitur instar infallibilis, bene vero instar saluberrimi remedii, quod vim suam sæpe exerit, ubi cetera nihil proficiunt remedia, ubique media vix non sunt desperata. Ita etiam Dominus Collin & plures alii.

Legitur in libro secundo perillustris Störck de pluribus tum in vicinia, tum remotis in locis medicis, qui scripserint ad eum circa Cicutam: scilicet hanc a se adhibitam fuisse in iisdem casibus, quibus ipse, & vi testimonii ejus, eodemque fere cum fructu & discrimine, non sanavit quidem semper sed nunquam nocuit Cicutam. Hic duo nominantur medici in Hispano nosocomio Viennæ, a quibus eadem & cum eodem successu instituta sunt experimenta. Alter est clarissimus Hasenöhrl, quem tantopere, & merito quidem, in tuis ad amicum litteris laudas. Alter est clarissimus Avenbrucker, cui, non sine omni fundamento, assensum in casu controverso non ultro concedere videris.

Evolvatur insuper diarium medicum Parisiense ab anno 1760. ad annum 1765. Undecim numero ex variis locis medici, tres chirurgi, iique omnes Galli, sine consensu mutuo, uno scilicet ignorante, quid esset alter acturus, ibi casus supra 40. retulerunt de Scirrhis, scrophulis &c. quæ Cicutam (duobus tantum exceptis) curavit radicitus. Et

Et ne res a me auctae & inflatæ appareant, utque apertum unicuique constet (istud ægre annoto) non manu veritatis exaratum legi pagina 22. epistolæ Tuæ, ab omnibus Europæ medicis & chirurgis, nonnullis Viennensibus exceptis, inutilem Cicutæ virtutem in Scirrhis & cancris deprehensam fuisse; *dum reliqui per univversam Europam medici atque chirurgi Cicutam deprehendant esse ad hos morbos curandos ineptam.*

Habebis infra, juxta ordinem, quem in diario servant, nomina medicorum & chirurgorum illorum, una cum casibus ab iisdem relatis brevissime delineata.

Est clarissimus L'Allement Esprnæi medicus; ex cujus testimonio anno 1760. mense decembri, diarii pagina 511. Scirrhusæ obstructions, hepatis, lienis, mesenterii, illæque jam per 5. annos inveteratæ, & potentissimis remediis insuperabiles, Cicuta tamen superatæ & sanatæ.

Est clarissimus Marteau Abbamalæo medicus: quo quidem fidem faciente
auno

anno 1761. mense Martio, diarii pagina 121. affectiones scrophulosæ violentissimæ, Cicutæ celeriter fati operanti cedere coactæ sunt.

Est clarissimus Aubelique Novieduni medicus : si ei credatur, eodem anno mense Augusto, diarii pagina 129 tumor Scirrhusus quadrimus, crassitudine enormis, iatus in hypogastrica regione, Cicutâ dissipatus est.

Est clarissimus Dismilleville insulæ in Flandria medicus, illo ita testante, eodem quoque anno 1761. mense aprili, diarii pag. 322. bimuli in palpebra carcinoma, aliis antea in cassum tentatis medicamentis, Cicutâ fuit curatum.

Est clarissimus Landeutte in civitate Biche vulgo dicta medicus. Hic eodem pariter anno 1761, mense Septembri diarii pagina 223. ita de duobus morbis: alter fuit lien scirrhusus in viro debilitato prorsus & extenuato, & ibi nihil omnino profuit Cicutâ: alter fuit scirrhusus tumor in mammis apud juvenem adhuc matronam & ibi malum sanavit Cicutâ.

Est clarissimus Pelet Milialdi medicus: dicit iste eodem Anno 1761. mense Decembris, diarii pagina 519. exulceratos oculos, manus lupia deformes Cicutā sanitati restituta esse.

Est clarissimus Finantneveu Brigantini nosocomii chirurgus primarius: ab illo accipimus eodem anno 1761. diarii pagina 522. parotides obstructas, nec non ulcera Scirrhusa in cruce Cicutā penitus fuisse curata.

Est clarissimus Decotes in civitate Meru ex Bellovacensi districtu chirurgus: docet hic de duobus vero exulceratis cancris, uno ad faciem, altero ad manum, quod post adhibita sine fructu cetera quæcunque remedia, tandem felicissimo cum exitu in auxilium convocata fuerit Cicutā.

Est clarissimus Haffon facultatis Parisiensis doctor: qui anno 1762. in supra dicto diario, pagina 533. de carcinomatoso tumore in collo verba facit: qui quidem tumor non re ipsa Cicutā sanatus fuit, sed propterea tamen in peius non delapsus est.

Est clarissimus Agasson Lecturnensis medicus: ille anno 1763. ejusdem diarii pagina 127. ulcus cancrosum in labiis commemorat. Hoc non curavit Cicutā, verum est, sed non nihil tamen juvit, & revera curasset, nisi casus omnino fuisset desperatus.

Est clarissimus Bieshaar Bergamhæmii chirurgus: ac eo in eodem diario pagina 455. mense Maio, anno 1763. de cancroso tumore in lingua fit mentio: fuit amputatus ille tumor & amputatione facta curationi integræ profuit admodum Cicutā.

Est clarissimus Ehrhard Redershæmii in Alsatia medicus, juxta idem diarium hic mense Septembri, anno 1763. pagina 195. de Cicutā dissertationem expressim edidit, in qua dissertatione circa finem casus refert XVII. nempe XIV. ab Argentinensibus medicis sibi communicatos & III. alios, quos ipsemet tractavit. Casus illi versantur partim circa scirrhosos tumores inveteratos in parte ventris inferioris; partim circa antiquata ulcera, eaque speciei periculossimæ.

fissimæ. Versantur etiam circa cancris venereos in matrice aliisque in locis, circa ejusdem pariter generis carcinomata. Taceo ophthalmias ferofas, taceo & illa omnia mala cæteris quibuscunque remediis prorsus insanabilia, tandem Cicutâ perfecte sanata. Admonet interim, sibi non secus, ac per illustri Störck in plurimis aliis & ejusdem notæ casibus, Cicutam infertilem fuisse.

Est clarissimus la Routure Amovi, in Chalofia pariter medicus: iste asseverat pagina 502. decantati diarii, anno 1764. mense Julio, a se, mediante Cicutâ, verum in naso cancrum curatum fuisse.

Est clarissimus Dupuy de la Porcherie Monspeliensis medicus: hic ut virtus colliquefaciens expressæ Cicutæ in strumis demonstratur, anno 1765. mense Martis, pagina 219. ejusdem semper diarii, observationes non nullas proponit: & ut eadem virtus innotescat in carcinomatibus sive cancris, in exostosis, etiam cum carie, alias pagina 223. addit observationes. Novem profert in
medi-

medium casus, qui ad tumores scrophulosos plerumque ulcerosos, in collo & in aliis corporis partibus spectant. Hi, etsi speciei tenacissimæ, tamen Cicutæ radicibus curati evanuerunt.

Silentio prætermitto celebres æque ac eruditos auctores diarii medici illic jam toties nominati: scilicet clarissimum Vandermonde, & clarissimum Roux, prioris in adeo laborioso & utili opere successorem meritissimum; utriusque sententia, & certe illa non levioris est habenda ponderis in arte nostra medica, nedum Cicutæ adversetur, quin imo ei plurimum favet.

Jam satis superque est, credo, ut apertum constet, non minus in Gallia, quam Viennæ, & multis aliis in locis exstitisse medicos, qui in Cicutæ virtutes easdem, nisi constanter, sæpissime saltem deprehenderint, quos deprehendit ipse perillustis Störck, pro plerisque allatis casibus, & imprimis pro scirrhis & cancris.

Quoad aliarum gentium medicos satis feci, si tres quatuorve ex illis appela-
verim.

Appello perillustrem Vanderbelen in Lovaniensi universitate professorem, qui scribit, se in horrendo carcinomate curando, Cicuta, & hac cum exitu felicissimo, usum esse.

Appello clarissimum Kaifin Leodiensem medicum, virum non minus integritate, quam eruditione sua singularem. Hic olim sicut Tu, magni Boerhaavii discipulus testatur mira, quæ Cicuta patravit, in vetustissima ac indolente scroti duritie & in ani fistula; quin imo in nephriticis doloribus.

Appello clarissimum Ioannem Vanderbelem egregium Bruxellensem medicum: a se, ut scribit, adhibita est Cicuta mirifico cum exitu in podagra, in phtisi, in lichenibus, in Rheumatismis, in cataractis, in cachexiis &c.

Appello ipsummet celeberrimum Tralles, ad quem Tuæ diriguntur litteræ, quemque arbitrum & iudicem in controversa materia habere non detrectas: a capite etiam literarum tuarum, Vir perillustris, fateris, ab ipso auctore Tibi scriptum fuisse; Breslavii, eodem

modo fere ac Viennæ, Cicutæ vim ac virtutes apertam in lucem proferri.

Appello tandem clarissimum Vendenblock veteranum Bruxellæ medicum: qui de Bella donna tractando, mense Februario anno 1761. pagina 108. tomo 14. diarii Parisiensis Cicutam laudat; quando scilicet in cancris, pro quibus potissimum necessaria est, propinatur; unumque commemorat cancrum Cicutâ omnino sanatum.

Omitto hic in finibus nostris plures verè celebres medicos, apud quos hodie adhuc, & sæpissime cum fructu usus cicutæ est familiarissimus.

Et ut gravioris adhuc ponderis tot, tot illustrium medicorum in gratiam, Cicutæ testimonia reddantur, unum affero locum unius epistolæ mihi conulenti ab illustrissimo Van Swieten die 1. Septembris anno 1764. conscriptæ.

Invidia, inquit ille, malevolus amans-ue contradicere animus non nihil molitur, et tollatur de medio Cicutæ usus. Servet nusquisque, per me licet, suum sentiendi modum. Ego utilem experior Cicutam, hoc mihi sufficit. Et magni facio peril-

lustrem Störck , a quo ad nos remedium istud pervenit.

Quæ cum ita sint , liceat quærere , vir perillustris , an remedia , an facta multa in tota medicina reperire sit evidentius certa , firmitus stabilita , prudentiori confirmata experientia , auctoritate consignata ponderosiori , proptereaque fide ampliori digna , quam ista Cicutæ vis , & virtus in casibus prænumeratis ? Præsertim si ad memoriam revocetur inter veteres medicos Hyppocratem & Galenum , utrumque artis medicæ parentem , omiſſis aliis bene multis , laudibus cicutam & illius usum extulisse ; extulisse pariter inter recentiores celeberrimos , perillustrem Astruck . Hanc frequenter in scirrhosis cancriſisque , ulceribus matricis adhibitam volunt . Hic facile , spero , præmium Cicutæ conſeſſeris , nisi tamen contendere voveris , solem meridie non lucere .

Tu tamen , vir perillustris , etsi ita res se habere inficiari non possis ; Tu primo loco , & quidem jure , in una ex eruditissimis Europæ universitatibus professor ; Tu , cujus tenerrimi erga genus hu-

humanum affectus pari passu cum scientia in scriptis tuis ideo majoris apud nos ponderis factis semper incedere visi sunt; Tu inquam ita convictus, non minus secure tamen, quam audacter in litteris jam non semel commemoratis ad perillustrem Tralles, asseveras & tueris fortiter.

1mo. Omnia, quæ in favorem Cicutæ jactata sunt, puras inaginationes (ne parcamus verbis) pura mendacia esse: quodque, ut credibilius fiat, immisces inter alia.

2do. Omnes successus, omnia prodigia de illo remedio huc usque decantata nullibi usquam exstitisse, nullibique re ipsa hodie ad huc existere, nisi in præoccupata illustrissimi Van Swieten opinione, qui, huic remedio fidem conciliare enititur, cuiusque spectabilis in medicina auctoritas, una simul cum potestate gradus procurandi, nominatos Viennenses medicos primum in hujus medicamenti favorem præverterit: illi deinde, ut contingere solet, exteros medicos eundem induxerunt in errorem.

3^{tio.} Addis, & illud difertis verbis, quia Tu, Vir perilluftris, illius voluntati obtemperare renuifti; quia noluilti fcilicet testimonio, & encomiis remedium comprobare, quod in omnibus tentaminibus tuis, non fe aliter unquam, quam vel inutile vel nocivum, aut aliquando etiam lethiferum exhibuerat, Te odium ipfius graviffimum incurriffie, ut Tibi bellum apertum indixerit, Ex illo odio natas perfecutiones impuneque graffantes calumnias, quæ Te vix in tuto vivere permetterent. (Nota accufationes illas in illuftriffimum van Swieten, sæpe etiam in perilluftrem Störck & ceteros Viennenfes medicos, Cicutæ patronos cadere.

Agnosce, vir perilluftris, ibi dari omnino inauditam, ex hominum memoria, faltem ita publica fufpectæ fidei exprobrationem, nec non quam maximos, contra nos omnes, clamores edentem contradictionem, & quod plus eft adhuc contumeliofiffimam criminati-
onem erga eos, quos Singillatim aggredieris, ut ut infontes fint. Quæ omnia tanto plus condemnanda funt,
quod

quod non hic de theoria (quod forsan tolerandum foret) sed de factis, & unice de factis agatur.

Enim vero, vir perillustris, ut non odiosa est ista a Te delineata imago, & medicorum in universum, & illorum, quos seorsim laceffis? Imago in primis illustrissimi tui præsidis, hoc munere tamen adeo digni! (quæ quidem propius adhuc postea introspiciemus) ut vilis, ut abjecta a Te depingitur medicina? nonne a Te, ut jam dixi, periculosiore, quam a nemine usquam, data occasione, fides ei denegabitur? non erit enim, juxta Te, nisi falsitatum scaturigo, fatalisque ex confusis, incertis, erroribus, contradictionibus, contestationibus, coagmentatio. Non poterit humanum genus, nisi raro & casu quasi fortuito, in doloribus suis dulce levamen ab ea expectare, licet ab initio ad hunc finem instituta fuerit.

Hæc sunt, quæ serie saltem naturali ab inceptis Tuis, sive rectis, ut persuadere cupis, sive omni fundamento destitutis, ut per se patet, emanant & profluunt.

Retro revolvantur dissensiones, discussiones, nimium in medicina ab illius origine ad nostra usque tempora. Frequentes fuerunt quidem fervidissimæ, aliquando etiam funestissimæ; nunquam tamen ex eis istud concludere fas fuit, quod, Te ansam dante hodie ad opprobrium artis, opprobriumque nostrum concludere manifestissime licet.

Itaque opus illud Tuum in suo genere unicum profectum præsertim a viro tam celebri, & officio tam eminenti, jure præposito (laudes illas enim mereris & ultro Tibi tribuimus) opus illud tuum, omni semota præoccupatione, assertionem meam recte stabilire potest, Medico medicum esse, nunc deplorandum & quasi erubescendum.

Priusquam autem ad probationes deveniamus, quas mihi facile est subministrare, & ceteris jam fuse allatis, de meo subjungere, ut tua scilicet impugnetur de Cicutâ sententia, nunc laboris inutilis haud videtur, præcipua saltem epistolæ tuæ loca, quæ magis ad rem faciunt, in compendium redigere.

Inde

Inde facile intelligetur, utrum loca ipsa, separatim etiam a probationibus, non contra Te reipsa testentur & pronuncient; utrum non manifestissime demonstrent molitiones tuas tum adversus Cicutam & artem, tum adversus collegas tuos & illustrissimum præsidem tuum imprimis, a principio veritati prorsus extraneo exortas esse? Sic igitur mentem aperis tuam.

1mo. Pagina 4. epistolæ tuæ ubi de pilulis e Cicuta factis: *Jam ultra Sexennium*, ergo anno 1759. nam epistola tua die Februarii 3. anno 1765. primum exarata est, ergo ultra annum ante prima experimenta perillustris Störck publici juris facta) *illas pilulas dederat mihi illustrissimus noster præses van Swieten, ut in Scirrho & cancro earum vires explorarem (suppresso quamvis plantæ nomine) quod publicare, nedum sibi licere aiebat. Quo autem audax in experiendo essem, suam ille fidem, suam interposuit experientiam: neque profecto vel hilum hæsitavi fide munitus tanta atque auctoritate.*

Si tuis fides adhibenda verbis, Vir perillustris, non perillustris Störck ipse, bene vero illustrissimus Van Swieten primo pilulas invenit, licet tamen ex ipsius supra commemorata epistola contrarium appareat, pagina 34. numero 21. Juxta Te enim jam vim & virtutem illarum, antequam easdem Tibi committeret, exploraverat & deprehenderat, eoque fine tantum eas a Te exploratas voluit, ut, earum virtute ita magis ac magis confirmata, luce tandem publica & etiam per prelum dignæ redderentur. Quæ quidem agendi norma, quoquo modo consideretur, candorem in eo mirabilem prætereaque nihil ostendit. Confiteris insuper & modo sane illi auctori gloriosissimo, amplissimam illius auctoritatem, pretium & pondus in arte nostra medica: *Neque vel hulum hæsitavi tanta auctoritate munitus.*

2do. Pagina 5. sic Te præbes intelligendum: *Experimenta igitur actutum institui eaque bene multa, antequam, qua uterer, Cicutam esse noscerem* (hoc plenam continuamque illustrissimi tui præsidis testa-

testatur fiduciam) postquam paulo inferius dixisti, remedium hoc a Te adhibitum inauspicatos semper exitus fortitum esse. Addis tamen pagina 6.

Interea aliorum recenter vulgatis experimentis, tanquam (NB.) propriis meis gaudebam, & ubique laudabam (NB.) cognitæ tunc mihi Cicutæ vires.

Hoc profecto notatu dignum est & incomprehensibile. Experimenta tua, ita enim pagina 6. asseveras, huic remedio minime favebant. Quod autem, inquis, experimenta illa minus favebant, ego instituebam eadem auctiora. Quomodo ergo laudare tum ubique poteras Cicutæ Tibi cognitæ vires? Hoc non capio; hocque Tibi soli solvendum relinquo.

3^{tio}. Pagina 6. circa finem ita loqueris: *Atque ita fere biennio egi (utendo nempe Cicutæ.) Tandem cum ea experimentorum meorum infelicitas esset, ut, quibus Cicutam spatio anni dimidii, anni integri & sesqui dederam, eorundem sanescerent non nulli, plures in deteriora laberentur, unus periret alterque. Grates Deo, quod Tibi uni hæc omnia*

contigerint! Ast cum Tu testimonia medicorum numero ultrà triginta rejicis & inter cetera rejicis testimonia illustrissimi Van Swieten, Störck &c, poterit pariter, nulla Tibi illata iniuria, tuum hac de re in dubium revocari testimonium.

Pergis: *quum praeterea similes querelae aliorum, (eorum scilicet, qui quoque praecoccupati fuerant,) aures circumsonarent, penitus, fateor, animus vacillavit.* Sed cur, quæso, illa vacillatio? Nonne ex praedictis: tanta auctoritate munitus; erigendus erat animus? nonne ex illo: suam interposuit experientiam; arcendum erat omne dubium? An facile praesupponere potuisti, ab homine, quem ipsemet tanti ponderis & momenti in re medica confiteris, in instituendis experimentis erratum fuisse? Adde, quod experimenta ex libro primo perillustri Störck, tunc Tibi praesto fuerint. Igitur allegata illa vacillatio, ficta incertitudo illa haberi non possunt, nisi ut praeludium praeparatorium ad istam plus quam stupendam, quam nobis destinabas, orationem.

Hæc

Hæc sunt Tua verba pagina 7. *Interea obstupescens inaudio libellum de Cicuta alterum prelo mandari. Itaque illustrissimum præsidem adire ego, ipsique infortunia mea exponere, diaria 23. aegrorum, quas ab initio in curam susceperam, monstrare.*

Distulisti itaque usque ad editionem libri 2. experimentorum perillustris Störck, id est, distulisti unum alterumve fere annum, nec citius illustrissimo præsidi de exitu & confectariis creditorum Tibi experimentorum relationem fecisti. Tu præsertim, Vir perillustris, qui cum sis cum eo civis eiusdem urbis, eiusdem universitatis, eiusdem corporis membrum; promotus ad eundem gradum, gradu uno excepto, eum si non quotidie, sæpissime saltem videre & salutare potueris.

Quod si Te, tam incongrue erga ipsum, quam hoc tua narratio indicare videtur, re ipsa gesseris, quid iure ac merito suspicari ille non potuit ex tam intempestivo de hac re silentio, & de circumstantiis, quibus postea illud rumpebas? Unum indicabat contemptum
haud

haud mediocrem, Quid dico? Contemptum iniuriosissimum. Alterum detegebat mentem jam longe antea conceptam, hoc in posterum aggrediendi, quod hic & nunc de facto aggrediebaris.

Enim vero quid necesse erat infelices exitus tuorum experimentorum (si illa tamen infelicia) tam longo tempore reticere? Eo tempore præsertim, quo pro prima vice edita sunt perillustres Störck experimenta. Quare nedum vocem tunc, sicuti par erat, & altius adhuc, quam antea, reclamando extuleris, illa e contra ut Tibi recte cognita & approbata laudavisti? Quare denique exspectavisti donec altera hujus auctoris experimenta prelo mandarentur, ut tunc modo, & non prius, os de Tuis aperire inciperes? Quid ad ista, quæso? quid dicendum? quid cogitandum? Nonne fateri teneris, ænigmatis illius solutionem ab ore veritatis non exspectandam esse; aut saltem hæc obscura, modo ad laudem tuam conducente, in scriptis tuis non elucidari.

Ulterius progredieris: *Itaque obtestari per omnia sacra, nihil ultra publici juris fieri permetteret, donec quae a pluribus caperentur experimenta numerosiora, omnem amovissent haesitationem.* O! singularem sane deprecationem! Non attendisti, ut credo, ad omnia quae continet? ita, vir perillustis, ut Tibi fieret fatis, tenebatur praeses tuus illustrissimus, & sibimet, & perillustri Störck, indelebilem infamiae notam infigere, licet tamen ab omni noxa uterque mundus foret. Scilicet revocandus erat a prelo liber, quem prelo tamen dignum judicaverat, qui-que altera perillustis Störck de Cicuta experimenta ipso vidente & approbante facta complectebatur.

Necesse erat, ut tam absurdo procedendi modo aperte declararet, omnia experimenta, quae a se cum successu instituta Tibi dixerat, non fecus ac illa ex libro primo illustis Störck, quae certa compererat, quaeque reipsa certa erant, esse nihilominus falsa & ad decipiendum excogitata.

Audirem ultro, Vir perillustris, quid Tu homini Tibi talia & in tali casu proponenti esses responsurus, aut quid facturus? Te moderatissimum volo. Sed an ita tamen apud Te quiescit moderabilis, ut hominem adeo inurbanum non statim domo ejiceres? Vox firma satis Tibi non esset, ut plenis faucibus, & merito quidem, ad iniustitiam exclamares.

Attamen ex eo, quod præses tuus illustrissimus non potuerit, etiamsi voverit, his obtemperare, quæ, repugante ratione, ab eo extorquere cupiebas, ansam inde arripis illum adversus Te, eorum insimulandi, quæ art. 24. n. 3. supra retuli, & a quibus tamen hunc, ut certo scio, omnes remotissimum iudicant.

Sic Tu, Vir perillustris, pagina 8. & immediate post ea, quæ hic pagina anteriore initio articuli 37. leguntur, de re eadem pergis: *Non expedit enarrare, quis fuerit colloquii finis: nosse sufficiat NB. indictum mihi bellum ab eo die, (idest ab eo die, quo præsidem tuum illustrissimum adire tandem decrevisti) fuisse, idemque huc usque*

*continuare duntaxat, sed ingemina-
re &c.*

Parum est dura adeo usurpasse ver-
ba; nihil est illis contumeliosius quæ
pagina 62. epistolæ tuæ leguntur, quæ-
que gemens refero. Audiamus: *In-
terim, inquis, Vir amicissime, (peril-
lustrem Tralles alloqueris) miserandam
meam cogita sortem, quem, quod tor-
renti me opponam, NB. odium inique
persequitur, calumnie impune lacerant,
& omne deserit tutamen.*

Ut recte animadvertere potes, Vir
perillustis, nihil in loco epistolæ meæ
superius citato Tibi gratis & sine causa
imputatum est. Sed animadvertere si-
mul potes & debes, imo concedere &
fateri, hinc veritatem, quacum tua
dicta non quadrant, gravissime offendi.
Quis vel minus acute cernens, non pri-
vata statim detegat agendi incitamenta,
quæ erroris detegendi desiderium mini-
me redolent? Hoc adhuc patebit cla-
rius, nonnullis observationibus super
stupenda illa epistolæ tuæ loca supra
breviter factis.

Cui venisset unquam in mentem, hujus texturæ accusationes, quales his in locis deprehendere est, in illustrissimum Van Swieten cadere posse? In illum nempe præstantem virum, ita de tota arte medica, de unoquoque medico, & fortasse de Te præ aliis bene meritum? In illum virum, quem insignis probitas non minus, quam vastissima eruditio clarum fecit, in illum denique virum, ut paucis omnia dicam, quem regina totius orbis augustissima & potentissima, fiducia dignum sua judicat, cui pretiosissimos dies suos credit ad conservationem, quemque in præstorum memoriam officiorum beneficiis gratiosissime cumulat.

Hunc tanti pretii virum, una cum aliis bene multis æque famæ integris, mendacem, persecutorem, uno verbo, sycophantam impudentissimum a nobis haberi cupis.

O deplorandam sane hominum conditionem! Ergo non incanuit, non emaruit vir ille egregius, inter perpetuas & immensas studiorum assiduitates, pro fratrum suorum utilitate, nisi ut præ-

præmii loco, ab eisdem crudelissime dilaceraretur? An audiendus es, an sustinendus absone adeo in virum doctissimum animi rectitudine & moderatione, ut omnes norunt, præcellentem proferre non dubitans? In virum, qui, ut tumet ipse refert ration. med. part. X. fol. 297. qui anno 1762. Tui periculofissimo detenti morbo amore plusquam, ais, fraterno curam gessit, Teque ex orci faucibus adeo feliciter eripuit.

In virum tandem Boerhaavii magni olim discipulum primum & carissimum, in virum, cujus certam consummatamque experientiam, & peritiam ora omnia, omnibusque in locis, prædicant? An audiendus an sustinendus es, inquam, cum talia tali viro attribuis? Quis vel maxime phlegmaticus tibi que addictissimus animus ad hæc non ardeat, non excandescere possit?

Quod ad me attinet, qui cursum fere complevi, quique jam eam attingi ætatem, ubi omnia sine fuce apparere solent, & qui consequenter hodie adhuc magis, quam unquam ante, veritatum evangelicarum exercitium summo ho-

nori, utpote felicitati consequendæ summopere necessarium duco, ac reputo, si ego erga minimum fratrum meorum, eumque præsertim tam infontem, pro ut omnes sciunt esse illustrissimum van Switen, ita me conscium experirer, nescio fateor, quid non facerem, ad me, tali culpa mundandum.

Perscrutemur vero, utrum aliquam veri speciem bellum illud, persecutio illa, calumniæ illae, pericula denique illa numero 40. & 42. commemorata præ se reipfa ferant?

Respondeo ad primum: Si Cicutæ ea revera fuisset, qualem ipsam exhibes, & nisi præses tuus illustrissimus experimentis, & a se, & a perillustri Störck institutis, fretus sincere persuasum habuisset, eam pro remedio sæpissime efficacissimo, nunquam vero funesto adhiberi posse, tunc fatendum est, non tam Tibi, quam universo generi humano bellum indixisset; juxta Te enim venenum illi præparasset præsentissimum, contra quod tamen se tueri non ei tam facile fuisset, quam Tibi, propter

ter hic & nunc veneno illi conciliatam auctoritatem.

Incredibile porro est, imo absurdum, suspicari de viro, qui decem lustrorum spatio, & amplius aquam & sanguinem, si ita loqui fas est, die ac nocte defudavit, de viro, qui postquam primæva florentis vitæ tempora ceterorum hominum bono & conservationi consecravit, hodie adhuc, non obstante tamen oneroso sibi, non secus ac mihi, annorum pondere, debita eiusdem vitæ reliqua æque generosus ac religiosus consecrare pergit. Incredibile est, inquam, imo absurdum, de tanto viro vergente ad finem machinatam ita generis humani ruinam ac perniciem suspicari. Vix tam odiosa de audacissimis supponi possent histrionibus aut circumforaneis.

Itaque si Tibi, ut ais, bellum ab illustrissimo tuo præside indictum fuerit, non eo fine saltem, quem insinuare conaris; non venenum, bene vero saluberrimum remedium defendere intendebat. Sive ipse, sive perillustri Störck, remedium istud primo invenit, verum semper & constans remane-

bit, utrique summas in perpetuum grates fore persolvendas.

Quare vero Tibi bellum indixisset? Nonne fatis erat, si Te a pretio æstimationis suæ exclusisset. Nemo sine qualicunque agit incitamento, unicuique scopus est semper, ad quem agendo tendit, quonam vero tendere voluisset, aut potuisset præses tuus illustrissimus per prætensum illud bellum.

Primo certus esse potuit, auctoritatem suam, sine recurso ad arma, auctoritati tuæ in medicina & ubicunque semper esse prævalituram, veritatemque vias sibi intra nubes, quibus illam obvolvere eniteris, esse aperturam. Præterea non habebatur auctor remedii hic in controversiam venientis, Non filius erat remedium istud patrem ita excoecans, ut ex paterna caritate vitiis cognitis ut vitiis inepte patrocina-retur. Re bene peracta totum decus in perillustrem Störck redundabat, quemadmodum & dedecus totum, si revera erratum fuisset. Secundo nihil omnino illustrissimo tuo præsidi a Te timendum erat, ipsi nequaquam nocere potuisti:

nec

nec æmulationi, nec invidiæ aderat locus. Quin imo sub tutela excellentissimorum operum, nomen famaue ipsius telis omnibus stabant impervia, per favores & beneficia reginæ augustissimæ, cui addictus erat, certa & stabilis facta fuerat ejus fors & conditio: pervenerat scilicet ad celsissimum humanorum desideriorum cumulum, summe honoratus, summe contentus, nihil ei, quod ulterius prosequeretur, supererat.

Quænam ergo, quæso, necessitas, quod momentum, quis finis hunc commovere potuisset, ut Te tam crudeli bello persequeretur? An ut Te fortasse e tuo loco everteret? Sed ipse Te evexit ad locum quem, nunc occupas, Te dilectissimum olim habuit discipulum, Te magnopere laudavit semper, quod quidem ex litteris mihi ad huc præmanibus probare facillimum est.

Luce ergo meridiana clarius est, bellum istud, de quo tam amare conquereis, & ita intellectum, sicut intelligi cupis, nullibi, nisi in phantasia tua exstere; ex serie tota totius orationis tuæ

patet, nomine belli hoc a Te appellari, quod cum bello ne levissimam quidem retinet similitudinem, imo ab omni specie belli toto coelo distat.

Est hæc illustrissimi tui præsidis indifferencia, quam fervido erga te suo zelo opponere procul dubio coactus fuerit, atque iusta fiduciæ suæ ad alterum translatio, dum tuum erga se adeo stupendum contemptum, & haud benevolam mentem tuam, atque defectum in experimentis ab eo tibi creditis, quem virtutes in hisce ab eo ante repertæ, ipsi detegere debuerint, videre debuit.

En sine dubio, quod Tibi nomine belli appellare placet; Impossibile saltem est, aliquid aliud, in quo situm sit, excogitare. En gravium, sed iniustarum causas querelarum, quæ utcunque tamen excusarentur, propter tam multa aliunde egregia, quæ demiramur in Te, nisi adjunctas haberent odiosas illas criminationes, quæ primo auditu nos horrore perfundi faciunt.

Quod ad cetera: si bene probatum fuerit (& hoc abunde a me probatum puto) nec necessitate ulla, nec commo-

do ullo proprio inductum fuisse illustrif-
 simum præsidem tuum, ut Tibi bellum
 indiceret, probatum quoque remane-
 bit, nec calumnias, nec persecutiones,
 quas ipsi publice imputare non erubef-
 cis, non ab altero principio proficisci,
 quam a voluntate tua, arcanis quidem,
 sed non ita tamen occultis mota impul-
 sionibus, ut illæ impulsiones in litteris
 tuis, non statim deprehendi queant, &
 ita, ut qualibet in auxilium convocata
 subtilitate nequaquam excusari possint;
 sed hæc Tibi & coram Deo, & coram
 hominibus discutienda & cogitanda re-
 linquo, ut Christianus, & amicus vi-
 ces doleo tuas: hoc mihi modo suffi-
 ciat.

Ex istis annotationibus ad omnia hæc
 epistolæ tuæ loca ab articulo 30. ad
 articulum 57. mihi polliceri audeo, Vir
 perillustis, nonneminem convincen-
 dum fore ex illis locis, ut jam articu-
 lo, 30. indicavi, non valida minus con-
 tra Te deduci argumenta, quam ex
 probationum collectione ab articulo 10.
 ad articulum 22. & ex probationibus,
 quas de meo promisi, & mox reipsa

allaturus sum. Sed prius ad cicutam ipsam delabor.

Non est, Vir perillustri, unde hic multum curem segnitiam & tarditatem in calamo meo, non secus ac rugas & asperitates a Te in ipso reperiundas vituperandasque. Hoc ætati est condonandum. Facta certa & ad persuadendum idonea loco erunt florum et amoenitatum, quæ tanta cum arte disponis, modoque tam mirabili ubique locorum in scriptis tuis disseminas.

Rem totam igitur ad clarissima quædam puncta revocemus.

1mo. Cicutam negas, ut jam diximus, illius virtutis, aut efficaciam in malis, propter quæ tamen laudatur, & nominatim in Scirrhis, carcinomatibus, vel cancris, in strumis &c.

2do. Contendis: nedum ab ea sanentur mala, eam semper inutilem esse, sæpissime nocere, mortem ab ea accelerari Pagina 60. epistolæ tuæ; denique aliquando etiam interimere: *Unus periret alterve.* p. 7. *ibid.*

3^{tio}. Declaras: non obstantibus experimentis a perillustri Störck aliisve
Vien-

Viennensibus medicis in cicutæ gratiam institutis, nullum ex allatis supra morbis ab ea curatum fuisse: ideoque sanationes omnes illæ tam sæpe decantatæ locum nunquam obtinuerunt, & non nisi ad illudendum fuerunt excogitatæ.

4to. Propugnans: etiamsi Cicutæ attributa virtus faniem foetidam cancrorum in pus laudabile convertendi tam vera, tam constans esset, quam prædicatur, nihil tamen in eius favorem inde concludi posse: cancri maligni non minus ideo remanent, non interimunt minus, non minus mortem aliquando accelerant.

5to. Afferis: ab omnibus tandem Europæ medicis Anglis, Batavis, Gallis, talis, Germanis &c. quam inefficax sit Cicutæ, in Scirrhis præsertim & carcinomatibus compertum fuisse.

6to. Describis: pagina 22, & 40. epistolæ tuæ, plures ex viennensibus exterisque medicis, ideo in errorem inductos fuisse, quia ipsis malorum natura non satis bene cognita fuit, non secus ac differentia inter illos, & inter alterius generis tumores necessario faciendæ.

Hinc

Hinc in promptu, erat, ut a semet ipsis, & ab aliis institutione experimentorum deciperentur; hocque eo facilius, quod per illustres Störk ipse adeo etiam, dum operaretur in conspectu Illustrissimi præsidis casibus in innumeris, & inter illos, quos refert, quique omnes singularem merentur annotationem, id generis mala promiscue confundat.

7mo. Admones, loquendo de Vienneſibus medicis, multos, quos pudebat, ita ab initio vana veri specie, deluſos & excœcatos fuiſſe, verba & ſententiam revocaſſe; multos e contra illorum, qui ſilentium ſervarunt, non alia de cauſa tacuiſſe, niſi ex adulatione, ut accepti fierent & ad gradus eminentiores promoverentur.

8vo. Concludis: Si quando morbi quidam viſi ſunt, inſtar allatorum hic morborum, qui Cicuta adhibita ſanati ſunt, non tam cicutæ ipſi tribuendæ ſunt illæ curationes, quam remediis aliis quibuſcum permixta erat, aut naturæ ſoli, cuius miracula, ut ita tamen loquar, frequentiffima ſunt, addoque ſimul, non niſi ad laudem medici
folius

folius contingere ex magna parte solent.

Hæc sunt, credo, Vir perillustris, præcipua epistolæ tuæ de Cicuta loca ad compendium arcuatissime redacta. Non culpabor, ut spero, quasi in illis reddendis minus diligens, aut minus accuratus fuisssem. Interim foecunda hic causarum seges despiciendi medicum!

Nisi nomen tuum huius operis capiti præfixum fuisset, nemo Te sane huius prolis parentem suspicatus esset. Novus ille filius ceteris fratribus suis ita est discolor, ut biformes veluti homines in Te spectandos exhibeat. Unum, quem rectum iudicium, recta ratio, recta principia, scientia, experientia, religio denique regunt in omnibus; alterum, quem obiecta in templo aut Themidis aut Minervæ nunquam inventa aut invenienda, ab initio ad finem distinent & occupant.

Ita sane de Te, Vir perillustris iure dici potest, quod Bolleus olim de Mollerio ingeniose dixit:

Ad faccum misere inventum, in-
ventumqu Scapinum.

Mirror: & auctor ubi tuus est, Mys-
fantrope, quæro?

Ego autem non adeo eleganter qui-
dem, sed in re multo gravioris mo-
menti:

Ad scriptum spernens neglecti
praemia veri

Mirror: & auctor ubi vester, scripta
optima, quæro?

Esto quis moderatissimi, maxime
pacifici, &, ut ego sum, ad Te excu-
sandum animi sit propensissimi: attamen,
velit, nolit, in singulis ad mini-
mum epistolæ tuæ paginis, insolitum
aimadvertet desiderium Cicutæ depri-
mendae; in his vel illis, vilis pretii fa-
ciendis, a quibus eam accepimus.
Hinc nihil ibi occurrit, nisi exaggera-
tum, nisi adfictis depictum coloribus,
nisi, invita quasi sinceritate coacto
partu in lucem editum. Atomus Tibi
ad tua consilia tantillum serviens in
corpus molis immensæ excrescit, &
quae dicis, perfecte probat; si Tibi
econtra tantisper noceat, jam nihil est,
& ni-

& nihil probat. Utinam non hic occasionem des, ad memoriam saltem pro parte revocandi ista, a tot sapientibus de homine generatim, modo quidem ad ruborem nobis exprimendum, sed verissime tamen & sapientissime dicta: O nos infelices homines, ubi nos semel sana ratio dereliquit, aut ubi nos ita ab ea recessimus, ut non potens sit satis religio ut vel illa ad nos, vel nos ad illam revocemur! semper iniustus, delusus semper, & semper deludens, ita degener ab homine, ut ei nihil fere præter hominis figuram superfit.

Tunc homo nil metuens fines prætervolat omnes,

Non scopus alter ei est, quam voti expletio stulti.

Qua magis est clarus, clarus magis ipsius error.

Sicque fit a recto majori tramite distans.

Est grandis fane, æquoque grandior hominum illorum copia & multitudo, qui sibi indulgentissimi, rigidissime tamen alios judicare ament.

Non

Non prosequar singula hic a Te congesta in octo, quos retuli, articulorum, confirmationem, sic ingrederer discussionem prorsus inutilem, & quæ aliunde volumen integrum exigeret, Præterea res tota devolvitur ad assertiones negationesque nullo solido fultas fundamento, quarum plerasque iam perlustravimus, & quæ supersunt, rationibus æque invalidis ac illis supra descriptis innituntur; fatis erit igitur absolvisse demonstrando, non minus iniquam esse tuam erga Cicutam procedendi normam, quam erga illustrissimum pariter tuum præsidem & collegas tuos.

Aggredior primam tuam assertionem pagina 81. numero 60. cui potissimum refutandæ inhærere volo; nam ubi semel veritati aperte contraria ob oculos posita fuerit, reliquæ septem alteræ ad ruinam eo ipso properabunt, nec longis opus erit responsionibus.

Fateor, vir perillustris, & hoc me mea edocuit experientia, in gravissimis præsertim casibus inertem sæpius se se exhibere Cicutam, quam recte operantem. Fateor insuper, intra quinque
annos

annos & amplius, quo tempore eam frequentissime & copiosissime adhibui, ipsam a me neque tam crebram in operando feliciter, neque tam diligentem in operationibus deprehensam fuisse, quam Vienna scriptum est. Causa huius discriminis me latet; sed istud nihil ad rem nostram.

In triginta circiter morbis, iisque quasi insanabilibus habitis, & in quibus usus sum Cicuta, vix novies aut decies illa mihi prospere successit. Sed esto, quod una vice tantum, & in desperato casu aliisque remediis non curando revera curaverit, nonne satis esset, ut inde pretiosa evaderet, & ut tua in primis funditus rueret assertio, quæ omnem huic remedio vim salubrem denegat. Hoc innituntur quoque ratiocinio perillustres Störck, Collin, Ehrhart & alii, apud quos & usus Cicutæ, & sermo de Cicuta frequentissimi erant. Nemo, credo, remedium hoc ut infallibile & fructuosum semper jactavit.

Addantur igitur alienis probationibus probationes domesticæ, & istae refutatione nulla elidendæ, tum invi-

tus etiam fateberis, tum fatebitur & habebit pro certo universus orbis Te delusum fuisse, verumque esse, quod negas, verum esse scilicet, cicutam hodie adhuc felices non raro fortiri exitus, eam nunquam nocere, nominatim etiam in casibus, ubi Tu eam semper inutilem, sæpe perniciosam, aliquando lethiferam divulgas.

Et quia, ut facillime credo, non lubentius mihi, quam tot celeberrimis medicis adhibiturus es fidem, consentio, imo instantissime peto, aliquem Tibi fidum constitui, qui ordine recto omnia Tibi referre queat, delegetur ille, & nisi casus infra recensendi non ii sint, quos descripturus sum, paratum me præsto, sumtibus satisfacere omnibus; ea lege tamen, ut ipse sis satisfactorus, si veri deprehendantur. Ecce brevissimam tutissimamque disputationis terminandæ viam, & certe discussio illa, quam hodie tanti momenti fecisti, hoc videtur exigere. Ita ergo compendiaro ordine sequuntur.

Casus primus.

Est de uno vero cancro exulcerato secundum definitionem ac descriptionem in aphor. 498. & 499. magni Boerhaavii, tui medica in arte magistri datas, sicut & secundum illustrissimum ejus commentatorem, quem semper maximopere dilaudasti. Si autem illi hac in re peccaverint, culpabilis sum, ast hoc Tibi incumbit probare. Agitur, inquam, de cancro exulcerato ad mammam sinistram, 5. præter propter pollicum sua in circumferentia, trium sua in apertura, quo quædam virgo 47. & ultra annorum vexabatur, & qui suam scirrho sponte nato maleque tractato debebat originem:

Virgo illa ad me venit mense Aprili anno 1761. Cicutæ usum ei suasi, & postquam ea per octo circiter menses usa fuit purgando singulis 12. aut 15. diebus, sanata fuit, excepto unico parvulo superficiali avellanæ instar ulcere, in loco, ubi mammæ papilla ante fuerat, restante. Tunc hæc ægra medi-

camenti pertæsa, & putans de cetero se penitus curatam esse, Cicutam, quidquid ei objicere potui, continuare renuit, solo emplastro diapompholigos superstiti ulceri opposito, contenta.

Aegram per 9. aut 10. menses non amplius vidi. Hoc autem elapso tempore, iterum veniens ad me mihi ostendit eandem mammam, quam a 5. 6ve septimanis quam maxime dolere & quoque pedetentim magis ac magis dehiscere coepisse dicebat ingenti cum foetore.

Illam autem carcinomatofam rursus reperi, ast tantum paululum ultra medietatem magnitudinis & exulcerationis, ac fuerat præcedenti anno, dum prima vice illam vidi. Rediit meo consilio ad cicutæ usum, & ut sumtibus parcere posset, hujusce extractum & ex hoc pilulas apud ipsammet ægram paranda curavi.

Verum eosdem, ac ante non amplius exercuit effectus, etsi ægra in triplicata, imo & quadruplicata sumeret dosi; nunquam enim potuit medicamen illud,

per

per duos cum semi annos constanter adhiberetur licet fuerit, omnino dissolvere seu explanare callosa, prærupta, retorrida canceri labia, neque extuberationes durissimas cornuum parvulorum ad instar in eius medio positas, hinc neque cicatrici locum dare,

Ast paucis illo, quod de hisce remanebat, excepto, Cicutæ redactus fuit cancer ille, & dein ad finem usque continuo servatus in statu simplicis quasi vulneris, id est semper roseus, pus omnino laudabile manans, doloris, nisi pauci momenti, expers atque foetoris, ita, ut nunquam penetraverit, nec se extenderit ultra magnum pectoralem, qui ejus fundum formabat, postquam mamma temporis tractu penitus absumpta fuerit.

Verum, quod bene animadvertendum venit, & haud parum in Cicutæ favorem loquitur, illud est, quod, dum ex huius fastidio, aut ratione quorundam symptomatum huius usum per 10. 12. ve dies interrumpere debebat, foetidissima sanies, intensi admodum dolores, molestissimæ anxietates, insomnia per-

petua & renascerentur , & iterum etiam evanescerent intra VI. VII. dies, dum ad cicutæ usum revertēbat, quod decies ad minimum vidi ; neque vero ipsemet cortex peruvianus, nec ullum aliud antisepticum eundem exerere valebant effectum.

Tandem exfucca tum morbi longinquitate (licet bona quotidiana mammæ suppuratione), tum a diversis & sæpius repetitis insultibus febrium modo remittentium, modo intermittentium, quas cortex peruvianus larga manu diuque exhibitus vix domare poterat: extenuata inquam, tot prostrnentibus causis simul unitis, quibus vim addebat adhuc appetitus sub finem amissio, indeque hydropica pedetentim facta, fato cedere debuit, & hoc undecim circiter mensibus abhinc. Notandum hic est, quod omnia ad hydropem debellandum magis apta & recommendata, atque ipsummet oximel colchicum (cujus decantatas adeo videre virtutes necdum mihi contigisse fateor) affectam in peius ruere fecerint mammam, quam restituerant tamen, ut erat ante illa, si-
mul

mul & appetitum, quamvis tam diu prostratum, & sic quoque utrumque servarunt ad ægræ obitum usque, intacto hydrope, pulveres de aconito ad modum perillustri Störck concinnati atque adhibiti, quod medicamen, ubi convenit, præstantissimum, decies & ultra jam inveni.

Hæc ægra per totum morbi decursum ultra quinquaginta libras pilularum de Cicuta sumsit. Ordinaria enim harumce dosis erat 30. ad 40. pilularum, 2. granorum pondere, bis & hæud raro ter de die, & ne minimum quidem inde malum unquam sensit, nisi quod, dum ultra hancce dosin progrediebatur ægra, vertigine ac quodam membrorum torpore afficeretur.

Opium, quo nunquam vel saltem rarissime opus illi fuit tempore Cicutæ usus, sed solummodo dum ab hac abstinebat, opium, inquam, ultimo hoc in casu ob dolores semper tunc recrudescentes datum, præterquam, quod non nisi momentanea (ut sic loquar) daret solamina, ita soporosam reddebat ægram, ut iustum mihi incuteret

metum, ne sequeretur apoplexia; hinc nisi urgentissima in necessitate dari, consulte saltem nequivit.

Hæc omnia hic isto de casu allata testabuntur, ubi opus erit, plures personæ, quæ semper ægræ inservierunt, & illam viderunt ab initio ad finem usque. Annon hic casus clare probat, Cicutam esse. 1mo. innocuum saltem, si non semper utile medicamen? 2do. acri cancroso corrigendo & quandoque prorsus domando præ ceteris aptum. 3^{tio}. cicutam non agere ad modum narcoticorum proprie dictorum.

Casus secundus.

Hic agitur adhuc de uno cancro exulcerato, vel, si velis, de cancroso ulcere etiam sensim sponte orto, & quidem aspectu præcedente longe horribiliori; æquabat enim fere infantis unius caput, atque lividi coloris erat cum labiis admodum crassis, duris, reflexis, abruptis: nec non plurima in toto eius cavo inæqualia, haudque parva tubera se ostendebant. Pus inde copiosissime efflu-

effluens acerrimum erat atque foetidissimum.

Hunc jam ferme ab anno gerebat in latere colli sinistro quædam rustica virgo XVII. circiter annorum haud rite menstruata, nonnihilque cacochimica: occupabat autem cancer ille totum illud spatium, quod ab auris ala seu pinna, ad superiorem scapulæ partem invenitur. De cetero adhærens erat undique, & quædam venæ varicosæ subnigræ, radicum instar circa circum animadvertentur.

Dolores insuper erant intolerabiles, & vix caput movere poterat ægra, deglutitio etiam erat parumper impedita. Si hoc malum non sit cancer, me ignorare fateor, quid sit ergo cancer.

Cum autem appetitus apud ægram utcunque adhuc vigeret, & non nisi ex dolorum vi in primis paululum febricitare videretur, ad cicutam prævio leni purgante, statim devenire, non dubitavi. Hanc igitur, & solam quidem, interne externeque purgando bis terve omni mense, per octo præter

propter menses adhibuit. Fortior eius dosis 15. ad 20. pilulas bis de die, quandoque ter, non excessit. Ab hoc autem unico medicamine curata fuit ægra illa in integrum, & ita quidem, ut haud longe post præmemoratum temporis intervallum, laboriosissimo ancillæ munere fungi potuerit, & adhuc dum in præsentiarum valeat. Menstruis debitus ac ordinatus fluxus, & corpori ipsi habitus omnino firmus restituta sunt. Ast curam illa feliciorum nunquam vidisse me, agnoscere debeo. Juventus, ut puto, haud parum huic contribuit.

Omnes eius pagi tribus leucæ quadrantibus a nostra civitate solummodo distantis incolae testabuntur allata supra a me omnia, sicut &, qui illam ægram viderunt, alii plures; præterquam quod horrenda relicta cicatrix superabundans dare poterit de malo testimonium. En casum contra Te, Vir perillustis, directe loquentem.

Quomodo autem valere contra eum asserta tua possint, queis Cicutæ in canceris efficaciam negas, mihi plane igno-

ignotum esse fateri non erubesco, nisi forte dicas, quod cancer ille, sedem in mamma suam non habuerit, qua in parte, secundum quosdam, malum hoc curatu longe difficilius est, quam alibi. Verum ab hac quæstione abstrahendo, hanc tua in epistola non fecisti distinctionem; hinc locum hic habere nequit. Casus hic anno 1762. contigit.

Casus tertius.

Est hic vere rarissimus, cuius illustrissimus tuus præses possidet adhuc, credo, historiam seu descriptionem. Agitur hic de una ingenti ac pessimæ speciei pulmonis vomica, sensim & quasi abscondite, id est, sine ullis, saltem notis, præcedentibus causis atque signis, orta, collecta, tandemque feliciter rupta.

Hoc contigit mense Octobri anno 1763. illustrissimo cuidam summo loco ac genere in Germania nato, nec non in metropolitanis diversis diversorum præfulum dignitate, iure, meritoque ornato.

nato, qui tunc temporis XL. circiter agebat annos, quique de cetero optimi erat temperamenti, atque fanitatis firmiffimæ; tantæ autem erat magnitudinis vomica illa, ut mane & vesperi (quo in primis tempore copiosior erat expectoratio) ad sex Septemve uncias ascenderet ichoris eiection, sæpe cum membranularum subnigrarum frustulis, nec non hic ichor tanti foetoris fuit, ut ipfimet illustriffimo ægro prorsus intolerabilis, imo præ cunctis aliis morbi incommodis molestus esset; quandoquidem animo pene linqueretur, quin & sæpius reapse jam ceciderat, ex solo per fauces transitu materiæ istius putidiffimæ.

Cum autem quælibet etiam aptiffima antifeptica balsamicaque expectorantia intolerabilem illum sputorum foetorem, quo in primis torquebatur æger, nequaquam corrigerent; quid hoc in casu faceret Cicuta, experiri, statutum in consilio medico fuit.

Etecce, vix hanc ad quinque pilulas, ter per diem, augendo unam singulis dosibus omni die, vix, inquam, hancce
per

septimanam sumserat illustrissimus æger, cum ichor ille, cum tetra eius graveolentia, in pus omnimode bonum, penitusque inodorum mutatus fuit, & ipsa etiam, quæ antea aderat, ingens pulsus intermissio vacillatioque, utraque adeo mali ominis habenda, omnino quoque evanuit, non amplius reditura.

Tantis autem & adeo promptis atque consolatoriis effectibus allectus æger illustrissimus Cicutam libentissime continuavit, in melius etiam apud eum de die in diem res ruerunt; nihilominus tamen per septem circiter menses Cicutam ad semi drachmam bis, crebrius ter de die, cum appropriato quodam infuso adhiberi debuit, antequam sputa puris notam amplius haberent nullam, tum relicta Cicutam atque quibusdam ex ordinariis balsamicis cum diæta lactea mense Majori in usum vocatis, plane evasit illustrissimus ille æger a malo adeo periculoso, & adhuc hodie, laus superis, sanitate gaudet optima.

De his omnibus medici duo, & haud quidem mediocris ordinis dabunt, ubi necesse erit, testimonium, sicut ipsemet illustrissimus æger, licet hic non nominatus, cui hanc eius casus legi descriptionem, & qui hanc invenit veritati conformem.

An non hic casus evidentissime commendat Cicutam eiusque virtutem, fanem in pus bonum & quandoque saltem, si non semper, salubriter convertendi, quam tu negas tamen, merito a nobis decantatam.

Casus quartus.

Hic subjiciuntur quidam morbi cutanei dicti, eiusdem ferme, ast pessimi generis. Quædam matrona XXXV. annorum, quarto circiter mense, quo imprægnata erat, atque duæ virgines, altera mediæ ætatis, altera XV. tantum annos agens, cum quadam moniali quadragenaria sub finem anni 1764. correptæ fuerunt, scilicet tres priores malo ad illud, quod lepram herpeticam vocant auctores, quam maxime accedente; ultima juxta eosdem herpete depascente.

Non

Non morabor in his morbis describendis. Dixisse sufficiet, quod visu vere horrendi essent, ægrisque molestissimi, tum propter pruritum intolerabilem noctu in primis dire discruciantem, quem patiebantur, tum ob successivam maximæ partis pustularum ac tuberculorum, quæ earum totum ferme deturpabant corpus, saniosam exulcerationem; quæ, quod pejus adhuc erat, repullulabat semper, simul ac foedæ crustæ ab illis ulcusculis desiccatis relictae decidebant.

Cum neque efficacissima talibusque in morbis magis recommendata remedia, nec ipsæmet pilulæ ad mentem clarissimi Plummer tentamin: Edimburg. T. I. paratæ, nec demum ille adeo decantatus pulvis celeb: Hundertmarck, (quorum omnium tamen jam pluries expertus fueram in morbis cutaneis præstantiam) cum, inquam, hæc omnia sat diu que adhibita effectus alicuius saltem momenti exerere nullos viderim, ad Cicutæ usum tunc confugi, tam internum, quam externum.

Ubi autem per duas septimanas hanc sumferunt illæ ægrotæ, faniei loco, pus bonum effuderunt cuncta illa prædicta ulcuscula, pruritus quoque factus est multo tolerabilior. Continuato hoc medicamine intra quatuor, quinque, sexve menses plus minusve, tandem liberatæ fuerunt tam foedo, ac pertinaci morbo, excepta præmemorata matrona gravida, quæ dum XV. diebus ante partum Cicutæ usum suspendit, aliquid de morbo adhuc retinebat, sed quæ feliciori, & partu, & puerperio, absque ulteriori medicaminis usu, dein etiam fuit omnino sanata, &, quod plus est, ne minimam ostendit maculam infans, qui adhuc hodie integra gaudet sanitate, uti & mater & 3. supra dictæ virgines.

Casus quintus.

Hic respicit quendam iuvenem VI. circiter annorum ex numero exposititiorum puerorum, quos nostrum sustentat nosocomium, apud quem utrumque brachium, utrumque femur atque utraque

que tibia ulceribus profundis, faniosis, cum cuniculis finibusque multis erat repleta.

Purificantibus detergentibusque, ac vulnerariis, verbo, omnibus majoris momenti ac auctoritatis pro hoc malo debellando medicamentis per duos menses incassum adhibitis, ad sublimatum methodo illustrissimi van Switen paratum, ast dosi adhuc infra ordinariæ dimidium deveni. Sanatus est ab hoc medicamine intra quinque Sexve septimanas, nihilominus tamen recruduit medio anno postea malum; tum vero ad Cicutam recurri. Optatum quidem habuit successum, ast lentius. Nec impedire potuit, quin bis curatus æger bis etiam eundem in morbum relaberetur, ita ut cicutam per duos fere annos, interpositis tamen subinde aliquot intervallis, fumere debuerit, antequam perfecte curaretur & non amplius rediret morbus. Jam autem integra fruitur sanitate.

Effectu tamen caruit cicuta apud alium juvenem similiter affectum, & eiusdem ætatis; sed rachitidite quoque laborabat.

Silentio non est hic prætermittendum, quod etiam in hocce casu, uti in præcedentibus, in pus bonum mutata fuerit sanies, postquam per duodecim circiter dies adhibuerit æger Cicutam.

Huc, breviandi causa, refero 6. alios casus ulcerum annosorum ac pertinacissimorum, quibus affligebantur sex diversæ personæ, & a quibus liberatæ fuerunt aliæ citius aliæ tardius Cicutæ usu, incassum adhibitis antea multis aliis remediis. Et sincere asserere possum, talis efficacix ac Cicutam, in ulceribus me unquam invenisse nihil, in hisce imprimis omnibus aliis antecellit.

Casus Sextus.

In hoc agitur de quadam virgine 30. annorum, temperamenti sanguinei admodumque irritabilis, quæ præter tumorem unum Scirrhosum ovo gallinaceo æqualem, quem gerebat in hypochondrio sinistro, & qui repleto stomacho sat spectabilis extus erat, plures ad huc colli glandulas haud parum tumefactas, & quam maxime induratas habere.

habebat. Fluxu albo infuper a plurimis vexabatur annis. Cum autem jam omnigenis fere medicaminibus a diversis medicis præscriptis diu usam se fuisse, mihi dixerit, Cicutæ usum illi suasi, & ab hoc solo intra quatuor menses, interpositis quandoque lenissimis purgantibus, penitus liberata fuit omnibus malis supra nominatis.

Tres alias virgines tali vetustissimo & non minus rebeli fluxu albo laborantes Cicutæ quoque perfanavi.

Casus Septimus.

Est hic de quadam moniali XXXV. annorum, temperamenti phlegmatici, habitusque corporis tamen haud craffi, sed indolis tranquillissimæ, nec non infirmitatibus a nimia partium solidarum debilitate oriundis obnoxia, & quæ quendam circa cor, prout saltem signa, constans nempe in primis pulsus intermittens, suffocationis sensus (motu tantillum duntaxat aucto) suspicandum dabant, quemdam polypum gerere videbatur.

Hæc autem hemitritæa pessimæ speciei (quæ autumno anni 1763. hic loci grassabatur) correpta febre; hacce largo usu antiphlogisticorum ac corticis peruviani tandem fugata, haud longe post febricula lenta, tussi ficca, molesta, cum multo plus adhuc, ac erat anhelosa respiratione pulsuque semper ut antea intermittente laborare coepit, & facta est de die in diem quoque macilentior.

Multis incassum tentatis, præscripti mixturæ ex extract. peruv. Drachmas vj. cicutæ drachmam j. ∇ æflor. sambuc. Uncias vj. Syr. diacod. Unciam $\frac{1}{2}$. paratam & ad duo cochlearia omnibus 3. horis sumendam. Auxi singulis quinque diebus X. gr. cicutæ extractum, donec ægra deveniret ad drachmas ij in eadem mixtura, reliquis aliis nec auctis, nec diminutis.

Ab hoc medicamento quatuor quinqueve septimanas haud parum melius se habuit, pulsu tamen eodem manente semper quoad intermissionem, & ita quidem, ut navi vehi debuerit, ac sic transportari. (copiosiorum sibi procuran-

randarum suppetiarum causa) Moguntiam apud fratrem suum ibi canonicum & consiliarium ecclesiasticum.

Continuavit ibi eandem mixturam circiter quinque menses; tum monasterium reducem suum, eam omnino restitutam & quidem cum pulsu nullatenus amplius intermittente inveni, & sic perquam sana vixit per duos annos. Verum hoc elapso tempore ex menstruorum retentione, ab animi pathematibus inducta, & tardius mihi detecta hydropica facta supremum obiit diem, incassis omnis generis & ipsomet oxymele colchico, datis medicamentis. Nota bene, quod cortex peruvianus, diu licet ante Cicutam adhibitus, effecerit nihil, hinc huic adscribi nequeat cura nisi pro parte.

Adest ahhuc hic loci altera monialis quinquaginta annorum, apud quam jam dudum pulsus etiam indefinenter intermittens, graves cordis palpitationes, suffocationis metus, motu quacumque de causa nonnihil tantum allato, dant, si non statuendum, saltem suspicandum, adesse quoque apud illam

quoddam in maioribus vasis circa cor induratum obstaculum.

Hæcce autem, solamen a quolibet remedio inveniens nullum, ad Cicutæ usum, a quatuor abhinc annis, meo consilio transivit, a quo infra quinque menses fugata omnino fuerunt supra memorata omnia, & optime se habuit. Verum VIII. mensibus deinceps eadem renata sunt symptomata, quæ, Cicuta iterum per III. menses adhibita, rursus etiam disparuerunt, reditura tamen IV. mensibus postea; & sic ad hodiernum usque diem tali modo abierunt sumpta, redierunt relicta Cicuta, ita, ut adhuc in præsentiarum singulis quinque sexve mensibus, Cicutam per duos tresve menses fumere debeat, ad se liberandam malis supra enarratis. Quomodo res istæ fiant, quænam sit earum causa, Tibi, Vir perillustri, decidendum relinquo.

Casus octavus.

Hic est sermo de quodam iuvene rustico XVII. annorum, pauperrimo, & adeo strumoso ac unquam fuerit ullus alter.

alter. Ille afficiebatur jam ab anno septem tumoribus, scilicet uno ad utrumque parotidem, uno sub mento, (qui tres fere contigui erant) uno supra, & sub mamilla sinistra, uno tandem sub utraque axilla. Cuncti erant sublividi coloris, admodum duri, dolorem haud parvum facientes, nonnihil pugno ampliores, in apice exulcerati ad imperialis ferme latitudinem. Materia inde manans erat saniosa, foetens, ac corrosiva.

Aeger ille parvula leuca abhinc distante loco degens, hoc anno 1766. circa Maii initium ad me venit. Cicutæ usum in- & externum cum quodam singulis octo diebus sumendo purgante ei præscribere non dubitavi, & egestati suæ omnino subvenire volens curavi, ut non tantum medicamina, sed & curæ instituendæ aptus nonnihil saltem victus ei suppeditarentur.

Et quod haud parum mirandum venit, non modo septimanarum duarum spatio ichor in pus conversus fuit bonum, sed etiam infra quatuor menses, septembris nempe nuper elapsi initio) sup-

puratione copiosissima fusi quasi fuerint, tumores illi omnes, sic ut brevi postea cicatricem omnino contra erint, quemadmodum sunt adhuc hodie (unico illo sub mamma sinistra posito) ex quo tantillum adhuc effluit puris, excepto.

Huc referre adhuc possem personam quolibet anno, utroque æquinoctio per septem octove septimanas, ordinaria dira athridite discruciatam, & quæ, mediante cicuta, hoc malo iam a tribus annis liberata est, integra fruens sanitate. Verum fateri debeo, me pulveres de aconito Cicuta, longe præstantiores invenisse talibus in malis.

In omnibus aliis casibus, ubi Cicuta successum habuit nullum, eam quoque nunquam nocuisse, sancte asserere possum, sed concessio pro momento, quod illa talis esse apparuerit semel, bis, terve, annon tamen jure meritoque dicere possemus de illa eadem, quæ tu dicis de electricitate rat. med. part. X. fol. 110.

Ecce, Vir perillustris, casus non fictos nec pro necessitate larvatos; sed qui re ipsa ii, quales hic referuntur, extiterunt; quod si apud Te tamen auctori-

toritate fati non obtineant, apud alium quemlibet sane obtinebunt, ut contrarium illius, quod afferis, invicte demonstrent; scilicet: 1mo. In Cicuta non haberi semper, uti contendis, inutile, bene vero non raro prospere succedens remedium, & ibi etiam, ubi cetera nihil profuere remedia; quemadmodum & ab aliis pluribus probatione evictum est, 2do. Idem remedium non toties nocere, quoties non iuvat: proptereaque, sicut a Te traditur, non esse lethiferum credendum.

Tu ipse, vir perillustis, illorum ad instar, qui cum nimis probare velint, rem contrariam sæpe probant, Tu inquam, argumento, ceteris hic insertis validiore, veritatem istam, punctum illud ultimum stabilita nobis præstas. Quod quidem argumentum, cum me in loco opportuno præterierit, hic commode adduci potest. Legitur pagina 36. epistolæ tuæ & ita instituitur.

Ut ostendatur, quam immerito ex una parte virtus narcotica extracto Cicutæ tribuatur, & ex altera, quam immerito pariter triduaana & copiosa

evacuatio ex femiuncia una vice tantum per abufum hauſta ſecuta affirmetur, de audace quodam medico dicis: qui cum ex doſibus conſuetis nihil boni effectus animadverteret, unicuique aegroto, libram integram extracti Cicutæ ſingulis diebus, & hoc per longa ſatis tempora imperavit, ſine vel minima tamen immutatione, aut in ſomno, aut in excretionibus. Idem mihi ſcripſit expertiſſimus Rein, Viennæ in Hiſpanenſi noſocomio phyſicus, amicus tuus; additque ſimul, extractum Cicutæ mortuum caput a ſe reputari, in quo nempe nihil ſpiritus, nihil virtutis eſt deprehendere.

Quæ cum ita ſint, quæro a Te, Vir perilluſtris, qui fieri potuerit, ut in manibus tuis, extracti Cicutæ portio ſeptuagies minor lethifera fuerit, dum in aliis manibus, portio ſeptuagies maior nec tantillum nocuerit? Numquid occidendi vim grano unico adſcribes, ſeptuaginta tamen ejusdem ſpeciei granis damnum nullum inferentibus? Ingenii es ſolidioris, ut hoc tuearis paradoxum. Ex illo igitur ſequitur exemplo;

plo, Te tibimet ipsi contradicere; Cicutam in se nihil habere, quare reformidetur; proindeque tuum hoc: *plures in deteriora laberentur, unus periret & alter*; purum esse somnium, vera repræsentans, quæ physice tamen sunt quasi impossibilia.

Ita fortasse respondebis: si eiusmodi exemplo ultimæ duæ assertionis tuæ partes evertantur, inde pars illius prima, impotentia scilicet Cicutæ, eo validius confirmatur. Facilis adest responsio, iuxta axioma in medicina receptum: ubi loquitur experientia, ibi taceat ratiocinium. Experientia vero utilem probat invictæ Cicutam, ni constanter, crebro saltem, ubi, prout exigunt casus, doses eiusdem vel leves, vel mediocres, continuatis vicibus fumuntur. Hoc sufficere debet: tamque certam esse illam Cicutæ utilitatem, quam hanc periculi immunem, exemplis supra allatis commonstratum est.

Jam satis superque dictum credo, ut funditus ruant momenta tria eaque præcipua, a Te contra Cicutam excogitata, quæ ego superius pagina 42.

retuli ; simulque , ut commonstretur , quam solida sint e contra illa duo , quæ hic appofni pagina 73. ad utilem tutamque Cicutam defendendam.

Dixi pagina 48. si momenta tria illa præcipua , quæ Tu in medium protulisti , infirma demonstrarentur , ut reipfa hic demonstrata sunt , cetera quinque alia a pagina 43. ad paginam 45. sponte ruitura , utpote dependentia a primis proptereaque me circa illa non diu esse moraturum. Cogitando tamen animadverti , fingulare quoddam quibusdam deberi ; non erit igitur extra rem si fingulare illud illis hic perfolvatur.

Quartum excogitatum a Te momentum , & legendum pag. 43. evanescit omnino per ante a me relatos casus , in quibus omnibus celerem istam , fereque semper salutarem , faniei in pus laudabile conversionem est introspicere.

Quintum , ibidem veritatem directe offendit. Ex ingente illo externorum medicorum numero , hic supra serie satis longa delineato , indubitatum habetur
 signum

signum, plurimum abesse, quin ab omnibus Europæ medicis, idem tecum de Cicutâ feratur iudicium.

Sextum haud firmiter stat fundatum, & vel primo aspectu apparet incredibile; quis enim sibi unquam in mentem induxerit, medicos ex universitate tua celebres, informatos a magno Boerhave, ab illustrissimo simul & doctissimo eius commentatore, demum a Te ipso; medicos, quorum in manibus versantur continuo mira, ab utroque illo præstantissimo de materiis chirurgicis edita in lucem opera; quis sibi in mentem induxerit, ab hujusmodi medicis tumores, (ut Tu contendis) ulcera ordinaria distinctu facillima, scirrhorum, cancerorumque, signa licet minime dubia gererent, loco frequenter fuisse habita & tractata? Quod magis adhuc: cui credibile unquam apparuerit, ita fieri potuisse, ut medici illi, tot externos medicos & chirurgos supra commemoratos, erroribus suis infecerint, gallos præsertim sibi palmam in rebus chirurgicis vindicantes, & qui præterea casus a se relatos viderunt & tractarunt? Nonne in cere-

cerebro laesus esset ille, qui Tibi illic umbram, speciemque veri concedere vellet?

Septimum est maxime contumeliosum. Quid ergo, vir perillustris, juxta Te (hoc enim afferis) Viennæ, in hac urbe sede simul & centro virtutis, justitiæ, recti ordinis, scientiæ æque ac magnitudinis, Viennæ in loco tam religioso extiterunt medici, collegæ tui quorum aliqui adeo vafri, adeoque corrupti fuerunt, ut strophis (nota bene) dolisque suis persuadere potuerint reipublicæ, de lethifero, (ut declaras,) veneno, idem præstantissimum tutumque esse remedium, istudque in morbis exterioribus, quos non propriis, sed fictis nominibus ex consulto appellarunt, quorum ceteri non modo ita insulsi deprehensi sunt, ut fraudem non animadverterint, *sed ita etiam improbi, ut (hoc insinuas pag. 41. epistolæ tuæ) fraudem detectam reticerent, viles scilicet facti assentatores apud Cicutæ patronos, a quibus promotionem ad gradus superiores sperabant.*

Sed si contra omnem spem, contingere potuisset, ut in tua urbe medici indolis adeo infelicis, perversae, generique humano funestae extitissent; qui ita conscientiae suae, sed quid dico? qui ita sanitati, imo vitae fratrum suorum anteposuissent, alii vanam gloriam, quae inventores consequi solet; alii vile fordidumque commodum, nonne severissimis se se dignos praestitissent animadversionibus? Et quomodo eas effugere potuissent, in urbe sic constituta, ut intra sinus suos, quemadmodum fatetur unusquisque, vitium nullum, multo minus crimen, ubi semel in lucem venit, quiescere permittat.

Clarum ergo & apertum est, hoc infimulationis genus tam erroneum, utque nihil amplius dicam, tam culpan-dum esse, quam ceterae fuerunt accusationes, quas a te de aliis punctis contra plurimos ex collegis tuis intentatas retuli; qui quidem tamen collegae tam infontes extiterunt, quam Tu eosdem sistere reos voluisti.

Nonne ad credendum induceremur Te Vir perillustri, mercede conductum fuisse,

fuisse, ut, quasi Tu ipse medicus non esses, medicos in ignominiam & opprobrium ad conspectum orbis universi adduceres? nec attendis ictus sic iniuste inflictos, in infligentem ipsum recidere, neminique alteri, nisi Tibimet ipsi nocere.

Nos vero si ii reipfa fuerimus, quos nos hic & alibi depingis, homines nempe iniectis obruendi lapidibus: (non enim nisi atrocissima de nobis exprobras) si homines fuerimus, quos merito totum genus humanum abhorrere debet, quocum honore, in ista pro momento concessa Tibi hypothese, qua cum conscientia, qua cum securitate inter membra, quin imo inter capita odiosi adeo corporis remanere non dubitas? quod si Te ipsum ab eo abscindere non properas, nonne manifestum hinc adest signum, aut Te eundem esse, quos nos fingis, iisdem proinde poenis dignum; aut a falso ad verum gradu facto, hæc omnia a Te de nobis in medium allata a temet ipso tanquam vera non haberi, teque illa non aliter considerare, ac putare ab aliis etiam,

con-

consideratum iri, ac quamdam abortivam rem, quam tibi arripuerunt, decipientia indicia, in uno illorum dierum, in quibus facta omnem hominis vel & sapientissimi superant prudentiam.

Ex utroque illo extremo posterius necessario Tibi est eligendum, quod minori nempe Tibi vertatur dedecori. Posterius etiam ex charitate & amore fraterno adoptare consentimus, poenæ talionis loco, quam contra Te iure exposceremus. Pro certo simul tenemus, non nisi gravissimo cum labore adducendos fore hostes etiam nostros infensissimos, ut mitia adeo nobiscum de Te pronuncient iudicia.

Octavum & ultimum quoad quædam saltem prorsus est futile; ut constaret verum, sicut Tu effaris, attribuendas esse curationes omnes juxta Te fictas, in re tamen mediante Cicuta peractas, vel aliquando etiam naturæ soli, aut naturæ, quam aquosa, tepida, vel emollientia juvarent, necessario probandum incumbit, non rationibus experientiæ contrariis, ut Tu in epistola tua a pagina 50. ad paginam 59. non casibus

rarissime contingentibus, quales sunt illi, quos Tu ibidem refers, sed factis bene stabilitis, crebro iteratis, non ab uno, sed a pluribus comprobatis testibus, probandum, inquam, incumbit, mala illa omnia, & a me, & a multis aliis commemorata, tam feliciter, & tam frequenter remota, quam adhibita Cicuta sanari, per externa remedia, per naturam ipsam solam, sive aliunde adjutam, quod quidem exsequi, ut puto, ex parte nunquam poteris.

Sincerum, Vir perillustris in animum inducere iuvat, & serio perpendere, non nisi ad breve tempus obscurari posse veritatem. Procul hinc omne commodum proprium, adsit e contra perpetuo præsens obligatio, qua erga fratres obstringimur, ita, ut alta mente reposita semper maneat ratio, a nobis propter illos apud eum, qui novit omnia, olim adeo stricte reddenda.

Parvi, imo nihil mea interest, utrum hoc vel illo modo de Cicuta sentiatur. Mori fatius eligerem, quam illam defendere, nisi, quæ refero, meis oculis vidissem. Mihi, ex quo medicus sum,
ultra

ultra septem cancri delati sunt tractandi. Remediis usus sum potentissimis, quæ auctores peritissimi & fide maxime digni, quæ Boerhaavius ipse, & ipsius commentator illustrissimus adversus illud malum maxime commendarunt: ante tamen adhibitam Cicutam, ne unicum quidem sanare potui, nec etiam, nisi tantillum, horrendum imminuere foetorem corrodentem, & proprie dictum martyrium, quibus die ac nocte cruciati, tandem serius aut ocius pereundo succumbebant ægroti. Occurrerunt debellanda mihi pariter inveterata, & improbissima ulcera, multæ affectiones scrophulosæ, scirrhi multi &c. quantum temporis, quot impendenda fuerunt remedia, quanto plura tamen ex illis remediis aliis, quam Cicutæ, ut sanarentur, restiterunt? quisquis experientiam praxinque sinceritati iungit, ultro concedet, in his morbis tractandis non mediocre esse discrimen inter successus aliorum remediorum, & successus cicutæ opportune adhibitæ. Abunde, credo, & abundantius, quam necesse erat, octo hæc epistolæ tuæ capita a me refutata sunt. Locus

tamen unus adhuc superest silentio non prætermittendus, præfertim, quia locus iste causam contra Cicutam & dominum Störck solidissimis firmare argumentis videtur, in eoque amplissimam triumphandi materiam habere Te existimas; appares etiam de reportata victoria Tibi plaudens. Ibi inter curationes, quæ ab illustri Störck veræ & perfectæ datæ, nonnullas falsas, aut mancas refers. Ostendis insuper leves quasdam contradictiones, in his, quæ de vi, & modo agendi aut operandi Cicutæ dixit: hic facilis, ut credo, Tibi canenda est victoria.

Omissis hic discussione & examine, quæ hac de causa protulisti, 1mo. esto mancas illas curationes, decies adhuc numerosiores esse, quam Tu propugnas, esto quintam tantum partem illarum ab illustribus Störck, Locher, & Collin relatarum veritate inniti; triginta saltem ex illis certe constabunt. Ponamus vero decem tantum esse certas, nonne satis erit, ut æque laudetur Cicutam, ac illam deprimere eniteris? nonne satis, ut demonstretur, Te ultro absque

que fundamento legitimo, ex illis vel re ipsa mancis, vel falso ita appellatis curationibus contra cicutam concludere.

2do. Etiam si per illustris Störck, circa novi remedii dotes errasset, nonne hoc ei potiori jure condonandum esset, quam nostrorum temporum botanicis, ne celeberrimis quidem exceptis, qui quotidie super notissimis et ante plura sæcula usitatissimis falluntur remediis? Enimvero an unus quidem est inter illos, qui remediis solas, quas habent, tribuat proprietates? quot de illis jactitant virtutes, quæ illis sunt omnino extraneæ? tumet ipse hoc dicis rat. med. part. X. fol. 211.

Quot reticent e contra, quæ ipsis re vera conveniunt? quot demum inquirenda adhuc de illo capite requirunt? nonne præterea, quemadmodum et plerique alii auctores celeberrimi, omnes fere inter se hac de re dissentiunt? Perpendantur modo horum præstantissimorum hominum sensus de opio, & china china, utroque a tam longo tempore notissimo & usitatissimo remedio. Quam prodigiose occurrunt diversi illo-

rum sensus? ut ceteri omittantur auctores, an tria non mediocris formæ volumina suffecerunt perillustri tantique pretii hodie habito, iuxta Te etiam ita habendo Medico Tralles, ut rite proprietates opii eiusque rationes operandi evolveret? Nonne experientia sola Ranæ ab illustrissimo van Swieten pagina 505. volumine IV. relata, præcipuum crassissimi illius operis fundamentum omnino evertitur? Nonne a Te ipso, Vir perillustri, rationibus, quas experientia confirmat, fundamentum istud impugnatum est? et licet experientia stet in gratiam istius remedii in variolis, quot medici interea, ne mentione quidem de illustri Tissot facta, istud ibi admittere renuunt? Et quidem ob causas tam ex proprietatibus eius male intellectis, quam ex præiudicata opinione deductis.

Nunquid ex vi modoque operandi China chinæ, qui cortex tamen, ut ita dicam, instar panis hic & nunc manducatur, minor diversitas propter sententias de eo olim & hodie adhuc latas eruitur? Nonne tot imo plures
ibi

ibi occurrunt contradictiones, & sæpe etiam apud eundem hominem (quemadmodum videre est apud anonimum *de recondita febris natura*) quam in applicatione ipsa huiusce remedii in praxi? Quam multas vero hæc non patitur? quod quasi transeundo dictum volo: nonne accidit non obstantibus saluber- rimis huiusce remedii proprietatibus in pluribus morbis, quæ proprietates a tot peritissimis viris, a Te ipso in plerisque operibus tuis recognitæ & approbatæ sunt: non obstantibus commodis, ex eo ab illis palam & aperte perceptis, qui illud opportune, fateor, Tui adinstar adhibere norunt: non obstantibus demum, tot momentis solidissimis, & indubitatis in favorem eius remedii, nonne, inquam, accidit, ut multi auctores practici metum de illo concipiant, & non nisi pueriliter cauti illo utantur. Hos terret captiosa, quam de illo fingunt, adstringens & obstruens virtus: illos vana persuasio, ab eodem suspendi tantum, quin imo aliquando in deterius adduci mala, contra quæ porrigitur. Ita omnes in eo consenti-

F 4

unt,

unt, ut illud periculofum dicant, in iis etiam cafibus, ubi ab experientia faluberrimum declaratur. Sæpe etiam (o fumum malum!) falſis ſemper decepti principiis, morbos fieri lethales aut ſaltem longiſſimi temporis permittunt, quos tamen ab initio intra dies pauciſſimos ſanare potuiſſent, ſi remedium hoc mature in auxilium opportunum advocaſſent.

Ut ad rem meam interdum deveniam : quot alia hic in medium proferre poſſem remedia, de quorum proprietatibus, operandi modo, viri præſtantiſſimi, nec ipſi ſecum, nec cum aliis multominus, aliquando conſentiunt? ita agnoſcunt ultro: hic ſtat: *non plus ultra* quoad medicinam, qui quidem terminus ultimus non rarius imo frequentius apud nos, quam in quavis alia arte, aut ſcientia occurrit. Itaque viſis ſucceſſibus, iisque nobis ſufficientibus inhærendum, neque curandum eſt de modo quo, qui ſcitu non eſt omnino neceſſarius. Sic ſentis ipſe, Vir perilluſtris, non in uno loco tuorum operum.

Nonne ex his omnibus aperte deducendum, inter tricas, ut nihil dissimuletur, istud esse animadvertendum, quod per illustri Störck obiicis: quod proprietates & modum operandi Cicutæ affigmando sententiam aliquando variaverit? nonne manifeste inde probatur, omnia a Te in telum & scutum evocari, dummodo hæc consiliis tuis, id est immoderatae cupiditati, qua Cicutam & Cicutæ fautores in despectum adducere eniteris, tantisper infervire videantur.

Cum placuerit Enti supremo in omnibus operibus suis semper adorando, humanum intellectum limitibus angustis restringere, nonne limitatione ista nobis exprobrata, infinita illa sapientia quodammodo culpatur? eo procedis iniquius, quod Tu, etsi eximia in Te demiremur dona, limites tamen tuos etiam patiaris. Nunc ergo ad considerationes quasdam.

Numquid stupendum, simulque condemnandum videri debet, hominem tam vastæ eruditionis, & a quo tantum splendoris acquirit medicina, calamum

funm eiusmodi epistolæ commodasse, unde famæ tam præclaræ, per tot labores, totque vigilias comparatæ, tam dolenda affertur imminutio?

Quidquid dixeris, vir perillustri, tua sane, licet omni exceptione major, nunquam persuadebit eloquentia, Te, aut vi religionis, aut vi munerum & officiorum, aut, quod minus adhuc verisimile est, vi artis ipsius protegendæ ad talia in medium adducenda inductum fuisse.

Nisus suos impendere, ut una cum illustrissimo præside tuo triginta ad minimum & plerique celeberrimi & eruditissimi medici habeantur idiotæ dolosi; imo, qui præclarissimi sunt inter eos, habeantur sicophantæ & persecutores: nisus suos impendere, ut falsi reputentur casus ultra centum ab eis relati, & confirmati, quid est aliud nisi sibi ipsi palam maculam haud parvi momenti adspergere; nisi cœlum, terram, totamque mortalium gentem ad iracundiam provocare?

Quam tibi gloriosius, Vir perillustri, si omisso illo ita parum Te digno opere

opere, quibusdam adeo controversis, adeo male stabilitis, adeo dubiis & obscuris artis nostræ medicæ capitibus, ex quibus tantum damni non raro in hominum genus redundare solet, & elucidandis eorum theoriæ & praxi, labores consecrasses tuos: si circa mala, quorum causæ & curationes, invito tot celeberrimorum auctorum conatu, in tenebris adhuc fere penitus ignotæ iacent, circa causas, & curationes malorum, quæ calami solertissimi levissime tantum, & quasi obiter perstrinxerunt, circa ipsa mala illa plurima, quæ Tu iam tetigisti, sed non sufficienter extra omne dubium collocasti, versatus fuisses. Sic est inter cetera, Colica Pittonum dicta, de cuius natura & arte ut tractetur, hodie acriter adeo disputatur; nec videtur re ipsa levem dissensionem ansum subministrare. Enim vero ex colicis undecim, circa quas intra unius anni spatium laboravi, tres tantum tua curavit methodus; quatuor Drustica, in duabus tua successu caruit, luxæ apud quas neutra illarum profuerat, sanatæ fuerunt aqua frigidissima sævi-

ſæviente hieme, quocunq̄ue modo corpori applicata; unus et alter ſuccubere hoc ultimo prætermiſſo remedio. Quanta in arte curandi illius morbi diverſitas? numquid vero nihil ſuperaddendum reſtat iis, quæ hucusque circa malum iſtud inſtituta ſunt? an unica tantum circa iſtud indicatur methodus? aut larvatæ arthriditis, ut recens quidam affirmavit auctor, ſibi imago eſt effingenda.

Quam præclaras lauros Tibi, Vir perilluſtris, demeſſuiſſes? quanta Tui æſtimatione, quantis gratiarum actiōnibus nos, omnesque omnino homines erga Te devinxiffes, ſi, nedum ſcriptis litteris in res adeo improbandas impigiffes, perrexiffes e contra rebus, quæ tanto cum fructu enucleandæ & eviſcerandæ ſunt, infudare? quantæ voluptati, quantoque Tibi extitiſſent in defatigationibus ſolatio memoriſ animi ſigna certiffima, quæ Tibi quiſque certatim exhibere feſtinaffet. E contrario, niſi omnino alius ſis, ac ſemper hucusque te eſſe oſtenderis, quam triftis, quam amara Tibi recurrere debet im-
por-

portuna huiusce epistolæ recordatio ,
 quæ Tibi necessario omnes sanæ mentis
 homines, quicunque illi fuerint, alienos
 præstat , rationemque severissimam
 apud supremum iudicem olim reddendam imponit.

Unicum introspicio modum, huncque
 Tibi ex amicitia suadeo , ad sedandos
 conscientiaë remordentis stimulos, qui
 certissime ex illa enascentur epistola,
 non obstante illa singulari animi magni-
 tudine, quam Tu circa finem affectas,
 quamque Tibi e cœlo missam dicis,
 quasi verò vires ad dilacerandos fratres
 suos cœlum posset emittere , unicum
 inquam modum reperio operis illius tui
 imaginem, (cuius aspectu, Christianus
 sicuti es gloriari haud potes) ingra-
 tam minus oculis tuis efficiendi, spem-
 que tibi procurandi, ut restitutam tibi
 demum animi tranquillitatem videas ;
 unicus ille modus in eo consistit.

I^{mo}. Ut Te , Vir perillustris , non
 pudeat confiteri a Te præcipitata nimi-
 um de Cicuta lata fuisse iudicia, sive
 quia Tu externa ignorasti , sive quia,
 ut dicis, propria Tibi infeliciter succes-
 sere

fere experimenta: Te ita clamoribus undique contra Te iure ac merito propterea exortis, perturbatum fuisse, ut muscas elephantes appellaveris. Multo est laudabilius errorem suum agnoscere, quam eum per fas & nefas excusatum habere velle.

2do. Ut totas ingenii vires, totos conatus tuos impendas, ad nova officia, illis jam a Te medicinæ præstitis officiis (quorum vero pretium multum detrimenti in epistola tua patitur) abundantissime adiicienda. Ex ingentia ista confessione, ex hoc a tota republica sic percepto emolumento, sperandum est, istud, quod tam iniuste aggressus es, nunc & in futurum Tibi condonandum fore, eoque libentius, quod a Te lacerasti homines extra tela tua positi fuerint, nihilque reipsa ab illis habeant metuendum.

Ecce iuxta me, Vir perillustris, viam unicam labem Tibi inspersam abstergendi; arti hoc restituendi, quod ipsi eripuisti, meritam nempe famam & dignitatem; amicitiam illorum iterum recuperandi, quos si deprimere non potuisti,

tuiſti, deprimere ſaltem totis viribus eniſus es. Re ſerio conſiderata nulla, meo quidem iudicio, ſuperest alia via.

Ne habeas meum conſilium ironice datum, ſed proſectum ab homine ingenii Tui lumina magni faciente, palamque conſitante, ſe non una vice multum fructus in praxi ex illis percepiffe; ab homine, qui vehementer damna, quæ Tu tibi met ita errando procreaſti, dolet, quique vehementer cupit, ut illa non accidiffent, vehementius vero adhuc, ut iterum ab omni labe mundus fieres; me, modo Tibi notus eſſem, facile fincerum crederes.

Accede ergo rurfus ad verum, utile, & neceſſarium. Perfice ea, quæ Tu tantum primo delibaſti, antequam ad retro relicta delabaris. Semi enucleata ſæpe magis nocent, quam profunt. Procul dein a Te diſputationes illæ, ubi alter alterum diris unguibus dilacerat, ubi illi, qui decertant, laudes ingenii, ſtyli elegantis, amoeni, floribusque exornati, laudes denique vanas & inutiles magis exquirunt, quam vias breviores, certiores, iuſtiores morbos

bos sanandi. Ad hunc tamen unicum scopum intendere debemus; elegans ingenium non constituit semper excellentem medicum. Ita ipse loqueris contra perillustres Dehaler & Tissot.

Nedum etiam Te illis disputationibus amplius deinceps immisceas. Cogita econtra, & perpende serio, utrum non via quædam ineunda foret, unde istæ apud nos omnino abolerentur. Res etsi difficillima non videtur tamen plane impossibilis.

Unum hoc tantum requiritur, ut potestates nempe omnes simul coniunctæ academiis suis imperent. 1mo. ut inter se conveniant, excogitent, & publicum faciant systema aliquod, quod ubique uniformiter, unum, ut ita dicam, quasi corpus efficientes doceant; Ex diversis enim apud illas principiis oriuntur apud nos sententiæ diversæ & disputationes. 2do. Ut unaquæque seorsim academia singulis annis nova duodecim puncta maxime controversa, utilitate præstantissima, solutu difficillima eligat; de quibus anno elapso suffragiisque numero superioribus, ratione & experien-

rientia ponderosioribus collectis, leges sanciantur irrefragabiles, cum claris tamen & æquis exceptionibus suis.

His rite observatis, vir perillustris, post aliquot annos, ut iudico, haberemus quid legale fatis, quid fatis fixum; inde tam uniformes evaderemus, quam nunc discordes sumus, inprimis, quod maximi momenti est, apud ægrotantium lectos.

Adeo felices sumus, ut in eo vivamus sæculo, ubi æquissimi, sapientissimi, instructissimi reges & principes ad gaudium & beatitatem populorum terris concessi videntur; hoc innumera ubique demonstrant vestigia. An indigna attentione illorum haberetur tam potenter ad illud gaudium, ad illam beatitatem conducens ars medica, si necessariæ ab eis suppetiæ implorarentur: nequaquam, Vir perillustris, præsertim, cum ad pretiosam dierum suorum conservationem præclarum inde collecturi sint emolumentum.

Vestrorum igitur est, Viri perillustres, medicinæ parentes, una simul cum illis, qui propius ad magnates accedunt,

dunt, fidemque apud eos obtinent, vestrorum est omnium, quorum officia ceterorum officiis, ob credita vobis pretiosissima & sanctissima longe superiora sunt; Vestrorum est, consilia ista animo revolvere, aut quidquid aliud ad finem eundem tendens excogitare, scilicet ad eliminandum a medicina, prout fieri potest, horrendam illam sententiarum diversitatem, tanto cum abusu toleratam, sæpeque perniciosissimam, illam altercationum multitudinem prodigiosam, unde obscuratur, vilis efficitur, & via ad iustas in nos exprobrationes sternitur.

Bene animadverto, Vir perillustis, mihi a Te hic objicienda: sed illa non omnem effugiunt solutionem. Magnum opus, labor ingens, vobis, fateor, incumberet: at thesaurus omnium pretiosissimus, hominum salus & vita nonne sudores tantos meretur, & quidem potiori iure, quam eorum statuum conditionumque conservatio aut auctio, quorum tamen respectu rebus parcitur nullis? una paronychia coactus athleta fortissimus ita esse confitebitur. Sed hic
non

non est locus, quæstionem hanc discutiendi. Satis est, quod nihil impossibile includat, & quod pars sit officii vestri.

Interim donec cœlo placuerit, ut pro optatissimo generis humani commodo, ars nostra medica unionem istam in membris suis, uniformitatem istam in illorum judiciis, & operationibus tandem assequatur, si necessariæ & inevitabiles inciderint discussiones, ibi locum obtineant eruditio tantum, & experientia. detege Vir perillustis, veritatem, quod falsum est, ubicunque lateat, nulla personarum habita ratione; sed noli esse mordax, nec unquam veritatis limites transgredi.

Ad mentem constanter revoca sapientes mirabilesque regulas, quas Tu ipse in multis operum tuorum locis, & nominatim pagina 2. epistolæ tuæ uni ex amicis tuis, adversus perillustrem Tissot præscribis. Utinam pro tua utilitate illarum oblitus non esses in illo controverso opere, de quo hic est quæstio, expectandum Tibi non fuisset, illud nomine æque tibi molesto, atque aliis, quos offendit, iucundo donari.

Hæc,

Hæc, Vir perillustri habui quæ necessario epistolæ tuæ responderem, tum propter artem medicam & Cicutam, tum propter personas, quas iniuste adeo impetit. Maturius scripsissem, nisi litteræ tuæ, licet ardentissimum illas legendi mihi extiterit desiderium, ad me post quinque vel sex tantum menses pervenissent. Utrum aliquid re ipsa reponerem, aliquamdiu dubitavi. Nescio an me alter fortasse præverterit. Non sum in loco, ubi libros statim, atque in lucem prodeunt, mihi queam procurare.

Non culpabor, ut spero, quasi non ita verbis moderatus fuisssem, ac esse potui. Si rite natura, & momenta rerum a me tractatarum perpendantur, nemo est, qui non statim frænum animadvertat angustissimum, quo artem meam loquendi, lege severissima temperare aggressus sum: qui non animadvertat pariter, exortas mihi inde molestias, quando aliquid minus gloriosum Tibi in medium proferre, urgente necessitate, coactum me credidi.

Si quædam tamen nonnihil tantum inepta mihi nolenti forte exciderint verba, hæcce revoco, sincere asserens insuper, Te a tua separatam epistola æstimatione & mea, & orbis universi mihi videri dignissimum.

